بایسته‌های محیطی تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی

هادی کیخائی[1]، سلیمان علیزاده[2]، شریف امینی کیا[3]

چکیده

مسئله تربیت، موضوعی بس مهم و سرنوشت‌ساز و سببی برای رشد یا انحطاط فرد، جامعه و به‌ویژه سازمان‌های اطلاعاتی به شمار می‌آید. سازمان اطلاعات سپاه به‌منظور دستیابی به اهداف و مقاصد عالیه در گام دوم انقلاب اسلامی، نیازمند تدوین چارچوب‌ها و برنامه‌ریزی نظام‌مند، عالمانه و هدفمند در تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی خود به‌ویژه در حوزه اطلاعات خارجی می‌باشد. ازاین‌رو، برای هدایت عالمانه نظام آموزشی نیاز به مدیریت صحیح، حکیمانه و هوشمندانه با اتکا به دانش مدیریت می‌باشد. بااین‌وجود، فعالیت اطلاعاتی در محیط خارجی از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برای سازمان‌های اطلاعاتی از نظرگاه افکار عمومی، دستگاه سیاست خارجی و جامعه اطلاعاتی کشورها برخوردار می‌باشد. از همین روی، محققین در این پژوهش با این پرسش که بایسته‌های محیطی تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی از چه استلزاماتی برخوردار است؛ به بررسی این اصول با مطالعات کتابخانه‌ای از دیدگاه آموزه‌های اسلامی و انجام مصاحبه با خبرگان جامعه اطلاعاتی کشور با اهداف تربیتی و آموزشی پرداخته و با روش تحقیق کیفی و شیوه «تحلیل مضمون» با استفاده از نرم‌افزار پیشرفته MAXQDA2020 مدل مطلوب را احصاء نموده‌اند. یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد توجه

---

۱. دکتری مطالعات منطقه ای دانشگاه جامع امام حسین (ع).

۲. استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع).

۳. دانشجوی دکتری امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی.

هم‌زمان به سه اصل التزام قلبی و عملی به مبانی معرفتی، پیاده‌سازی کار ویژه‌های اطلاعات خارجی در میدان و نیز آرام‌سازی محیط پیرامونی برای سیاست‌گذار و افکار عمومی با اهتمام به پویش و پایش محیطی از نقاط ضعف و قوت و نیز فرصت‌ها و تهدیدات پیش‌رو، موجب شکل‌دهی به محیط به‌جای انطباق با محیط توسط افسران اطلاعاتی دانا می‌گردد که این خود نیز در سایه شناخت محیط انقلاب اسلامی در فرایند جذب و آموزش؛ و نیز به‌کارگیری افراد متخصص و هوشمند در محیط دشمن در مرحله‌ی سازماندهی و به‌کارگیری افسران اطلاعاتی در تربیت حرفه‌ای حاصل می‌گردد. به‌هرحال، با ورود افسران اطلاعاتی به عرصه کار و حرفه، ترسیم حد و حدود مرزهای شغلی که همانا حفظ جان، مال، عقول و اندیشه‌های مردم، دین، نسل و جمعیت بشر است، جزو استلزامات اصلی در فرایند آموزشی تربیت افسران اطلاعاتی است؛ بنابراین سازمان اطلاعات باید با توجه به شرایط محیطی حاکم بر تربیت نسل جوان در عصر حاضر با ساختارشکنی سنتی در حوزه جذب، جوانان متخصص و توانمند را در حیطه خارجی شناسایی و نشان نموده تا در مرحله‌ی آموزش باتربیت تخصصی و بصیرت انقلابی، ایشان را متناسب با مهارت‌های حرفه‌ای در جایگاه متناسب با شغل و حرفه به‌کارگیری نماید و در این صورت است که آموزش‌های حرفه‌ای مشاغل امنیتی می‌تواند در مسیر درست قرار گیرد.

واژگان کلیدی: آموزش، افسران اطلاعاتی، تربیت حرفه‌ای، سازمان اطلاعات سپاه.

مقدمه

تربیت آدمی امری مهم و حیاتی، عامل شکل‌دهی به زندگی انسان و کاری نسبتاً عظیم و دشوار است. در سرنوشت‌سازی برای فرد و جامعه، هیچ عاملی به‌اندازه تربیت مؤثر نیست. در سایه تربیت، ایجاد خصال اخلاقی و تربیت نیروی انسانی و ترفیع کیفیت حیات امکان‌پذیر می‌شود. آدمی برای زنده ماندن در این سیاره، سازگاری با محیط طبیعی و اجتماعی، بهره‌گیری از مواهب این سرای و دستیابی به کمال مقدر، نیازمند به تربیت است. ما برای تشکیل عادات مطلوب در خود و دیگران، داشتن ضوابط و نظامات مشترک در ارتباطات فکر و اندیشه قابل دفاع، تضمین امنیت فردی و اجتماعی، مرزداری در روابط خانوادگی و اجتماعی نیازمند به تربیت هستیم. نسل‌های بالغ به معنی عام کلمه، باید حاصل تجارب و دستاوردهای خود را با تکیه‌بر بنیان‌های استوار فکری به نسل در حال رشد سرایت دهند و آن‌ها را برای زندگی معقول و رفتار کارکردی مقبول آماده کنند.

مسئله تربیت، موضوعی بس مهم و سرنوشت‌ساز و سببی برای رشد یا انحطاط فرد و جامعه است. در سایه تربیت، آدمی از حال و هوای زندگی غریزه‌ی صرف بیرون آمده و قدم در وادی انسانیت می‌گذارد. تربیت، عامل رشد و بقای انسان و سببی برای پرورش افرادی متعهد و آگاه و اعضایی مؤثر برای جامعه خود و حتی جامعه بشری است. ابزار و امکانی برای آشنایی به حقوق و مسئولیت‌ها و رسیدن به مرحله همزیستی هدف‌دار و اندیشیده است. تربیت عامل رشد اقتصادی و سببی برای ایجاد کار و تولید بهتر و بیشتر و پرورش روح کشف، ابداع و اختراع است. در سایه تربیت درست تشکیل حکومت صالح، برقراری عدالت اجتماعی، نشر و توسعه آزادی‌های مشروع و حرکت به‌سوی صلح و سعادت ممکن می‌شود. همچنین تربیت وسیله‌ای برای نوسازی اندیشه‌ها، کسب و توسعه دانش، نقد و ارزیابی فرهنگ‌ها، پربار کردن فرهنگ و سرایت دادن و آموزش آن‌ها به نسل بعد است. در سایه تربیت صحیح، آدمی می‌تواند رابطه خود را با خویشتن، با آفریدگار، با محیط و طبیعت تنظیم کرده و برای خود و جامعه از آن طریق خیر و سعادت بیافریند.

صاحبان ادیان و عاملان صاحب‌نظر نیز آن را امری ضروری و دارای فواید بسیاری برای فرد و جامعه ذکر کرده‌اند. از آنجائی که در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، سازمان‌های اطلاعاتی به‌عنوان تأمین‌کنندگان امنیت تلقی می‌شوند این امر ازنظر منابع

اسلامی (قرآن و روایات) نیز برای بقای ارزش‌های سرزمین اسلامی مهم تلقی شده است. به‌طور مثال، لشکریان به رخصت خداوند، پناهگاه و نگاهبان مردمان و زیور والیان و شوکت دین و راه‌های ایمنی‌اند و کار رعیت جز بدان سامان نپذیرد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)، بدین منظور تربیت حرفه‌ای لشکریان بسیار مهم و حائز اهمیت است.

با این تفاسیر امنیت ملی محصول کشورداری کارآمد به شمار می‌آید، کمک به تأمین امنیت ملی نیز به‌عنوان رسالت اطلاعات، مستلزم نقش‌آفرینی نهادهای اطلاعاتی در کشورداری است. در ادبیات اطلاعاتی گفته می‌شود که فلسفه وجودی اطلاعات تأثیرگذاری بر فرایندهای کشورداری است و بدون این تأثیرگذاری موجودیت و ضرورت اطلاعات زیر سؤال می‌رود. ازآنجاکه اطلاعات یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر محیط‌ها است، باید تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی و عصر کنونی موردتوجه قرار گیرد. چراکه کوچک‌ترین اشتباه افسران اطلاعاتی در حوزه خارجی در عصر انفجار اطلاعات بازتاب رسانه‌ای و مجازی بی‌حدوحصری در مواجهه با ندای افکار عمومی در پی داشته و ممکن است سیاست خارجی کشورها را با چالش‌های جدی مواجه نماید.

به همین منظور، یکی از متغیرهایی که در این تحقیق موردتوجه می‌باشد، تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در محیط خارجی است. آنچه باعث شده سپاه به یکی از کانون‌های اصلی تهاجم اطلاعاتی دشمن تبدیل شود، بدون شک، ویژگی‌هایی است که این سازمان را به نهادی بی‌بدیل تبدیل کرده است. نحوه شکل گیری سپاه، قابلیت‌ها و توانایی‌های سپاه، ظرفیت‌های قانونی و مأموریت‌های پیش‌بینی‌شده در اسناد بالادستی برای این نهاد، ساختار و سازمان، ویژگی‌های سپاه و کارکنان آن، سابقه خدمت‌گزاری سپاه و موفقیت‌های آرمانی آن در اجرای مأموریت‌ها، سازوکارهای انجام مأموریت توسط سپاه، ضربه‌های مهلک اطلاعاتی طی یک دهه اخیر بر پیکره دشمن و مواردی از این قبیل مؤلفه‌هایی هستند که باعث شده سپاه همواره مورد غضب دشمنان واقع‌شده و حجم عظیمی از عملیات روانی دشمن برعلیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در ضدیت و در راستای تخریب چهره این نهاد سازماندهی گردد.

به‌هرحال، سپاه سازمانی است رسالت محور که مجموعه ظرفیت‌های مادی و معنوی لازم را در اختیار اجتماعی سازمان‌یافته از انسان‌های تکلف‌گرا که پاسداری از انقلاب

اسلامی تحت فرمان ولی‌فقیه را درک نموده‌اند قرار می‌دهد و بین تکالیف فردی و سازمانی از یک‌سو و ویژگی‌های پاسداران از سوی دیگر تعادل ایجاد می‌نماید. ازجمله موارد مهمی که باعث شکل‌گیری حجم انبوه هجمه رسانه‌ای علیه سپاه در عرصه بین‌الملل و جنگ شناختی شده است، مأموریت‌های برون‌مرزی سپاه به‌ویژه در حوزه اطلاعات خارجی است که توسط نهادهای مختلف و مراجع بالادستی به سپاه در راستای تأمین منافع ملی و کاهش آثار تحریم‌ها واگذار گردیده و به‌واقع فعالیت‌های سپاه در راستای اجرای مأموریت‌هایش را که همانا حفاظت از دستاوردهای انقلاب اسلامی می‌باشد را جنبه‌ای قانونی و مشروع بخشیده است. بااین‌حال سپاه به دلیل مأموریت‌های گسترده‌ای که در حفاظت از انقلاب اسلامی بر عهده دارد امروزه دارای سازمانی اطلاعاتی گسترده در قالب دو مأموریت برون مرزی و درون‌مرزی است. ازآنجایی‌که مأموریت اطلاعات خارجی سازمان اطلاعات در محیط پرتنش و آشوبناک منطقه‌ای و بین‌المللی از حساسیت و ظرافت‌های خاصی برخوردار است این پژوهش با این پرسش که بایسته‌های محیطی تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی از چه استلزاماتی برخوردار است، محققین این پژوهش را بر آن داشته است تا با انجام مطالعات کتابخانه‌ای و انجام مصاحبه با خبرگان جامعه اطلاعاتی کشور در حوزه خارجی با ارائه یک مدل به دنبال پاسخ به این الزامات محیطی باشند که می‌بایست در عمق‌بخشی خارجی و پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی در تربیت و آموزش حرفه‌ای افسران اطلاعاتی دارای دستور کار اطلاعاتی هوشمند در نظام آموزشی و مورد اهتمام قرار گیرد.

تعریف سازمان اطلاعاتی

در ادبیات اطلاعاتی، به سازمان‌هایی که فعالیت اطلاعاتی انجام می‌دهند، سازمان اطلاعاتی گفته می‌شود. از ویژگی‌های بارز سازمان‌های اطلاعاتی، پنهان‌کاری است. بسیاری از روش‌های عملیاتی این سازمان‌ها، نظیر استفاده از عوامل مخفی یا قوانین سفت‌وسخت درباره دسترسی به اخبار، از این ضرورت نشئت می‌گیرند. ازآنجاکه سازمان‌های اطلاعاتی به‌منظور افزایش توانایی خود برای پنهان‌کاری سازماندهی می‌شوند، ممکن است علاوه بر وظایف کسب یا محدود نمودن دسترسی به اخبار، مسئولیت انجام اقدام پنهان یا عملیات

ویژه جهت پیشبرد مستقیم‌تر اهداف سیاسی نیز به عهده آن‌ها گذارده شود (شولسکی، ۱۳۸۱: ۲۰)؛ بنابراین، می‌توان سازمان‌های اطلاعاتی را در تعریفی که جامع‌ومانع باشد به این صورت تعریف کرد: سازمان‌های اطلاعاتی، ساختارهایی دولتی‌ای هستند که با مبادرت ورزیدن به یک یا مجموعه‌ای از کارکردهای چهارگانه اطلاعات، به تولید محصول اطلاعاتی اقدام می‌نمایند. باید توجه داشت که منظور از محصول اطلاعاتی، برون دادهایی است که در چهارچوب تعریف از اطلاعات به‌عنوان نوع خاصی از شناخت می‌گنجد (میرمحمدی و سالارکیا، ۱۳۹۳: ۴۵).

به‌طورکلی، سازمان‌های اطلاعاتی به چهار علت عمده به وجود آمده‌اند: مهم‌ترین علت ایجاد سازمان‌های اطلاعاتی؛ جلوگیری از غافلگیری راهبردی با اعلام هشدار به‌موقع است. طی یک‌صد سال گذشته، بسیاری از کشورها در معرض تهاجم در اشکال گوناگون که بارزترین شکل آن، حمله نظامی بوده است قرارگرفته و در موارد متعدد از آمادگی لازم برای مقابله با آن‌ها برخوردار نبوده‌اند. نمونه بارز آن، می‌توان به حمله غافلگیرانه ژاپن به ایالات‌متحده در سال ۱۹۶۱ در پرل‌هاربر و یا حمله غافلگیرانه مصر و سوریه به رژیم اشغالگر قدس در سال ۱۹۷۳ اشاره کرد. دومین علت وجودی، پشتیبانی از روند سیاست گذاری نامیده می‌شود چراکه سیاست‌گذاران در همه موضوعات به اطلاعات دقیق، صریح و به‌موقع نیازمندند تا امکان تصمیم‌گیری در زمینه‌های مختلف را برای آنان تسهیل نماید. همان‌گونه که گفته شد، پنهان‌کاری ویژگی ذاتی و هستی شناختی اطلاعات است. لذا این نهادها در میان نهادهای ملی، بیشترین مهارت و توانایی را در طراحی رویه‌های پنهان‌کاری ملی دارند. حفظ اطلاعات حساس خودی در برابر تهاجم اطلاعاتی دیگران، یکی از ضرورت‌های موفقیت در رقابت با بازیگران بین‌المللی است. لذا حفاظت از پنهان ماندن روش‌ها، نیازمندی‌ها و اطلاعات سومین دلیل وجودی این سازمان‌ها می‌باشد. آخرین علت وجودی هم برمی‌گردد به این‌که کارشناسان اطلاعاتی از ثبات شغلی نسبی بلندمدت برخوردارند، درحالی‌که در نظام‌های مردم‌سالار، مدت خدمت سیاست‌گذارانی که در رأس دولت قرار می‌گیرند محدود است؛ به همین سبب، در سطح کارشناسی سازمان‌های اطلاعاتی، انتصابات سیاسی محدود می‌شوند. درواقع، جامعه اطلاعاتی بخشی از نظام اداری دائمی است، درحالی‌که سیاستمداران نقش موقتی دارند (لوونتال، ۱۳۸۷: ۱۹- ۱۵).

بااین‌وجود، سازمان‌های اطلاعاتی یکی از نهادهای دولت مدرن به شمار می‌آیند که در راستای رسالت دولت مدرن برای تأمین امنیت شهروندان تأسیس می‌شوند. ازاین‌رو گفته می‌شود که رسالت و آرمان نهادهای اطلاعاتی کمک به تأمین امنیت ملی توسط دولت است. وارنر در خصوص اینکه اطلاعات چیست و چگونه می‌توان نظریه‌ای را توسعه داد که نحوه فعالیت آن را توضیح بدهد؟ معتقد است اطلاعات فعالیت‌هایی عمدتاً مخفیانه شامل هدف‌گزینی، جمع‌آوری، تحلیل، انتشار و اقدام، با قصد ارتقای امنیت و یا حفظ قدرت نسبت به رقبا به‌وسیله هشدار زودهنگام (Gill and Phythian, 2012: 19) تهدیدات و فرصت‌ها می‌باشد. به‌هرحال، تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی به‌ویژه در حوزه خارجی باید با نهایت دقت برنامه‌ریزی، مدیریت و هدایت شود، در غیر این صورت، اعتبار سرویس‌های اطلاعاتی و بااهمیت‌ترین سرمایه که نیکنامی آن‌ها و ملاحظه صادق و قابل‌اعتماد بودن توسط همتایان است آسیب می‌بیند(Hicks, 2005: 248).

تعریف تربیت حرفه‌ای

تعلیم و تربیت از آغاز زندگی بشر در جوامع وجود داشته است و همواره شناسایی نیازهای مادی و معنوی انسان از طریق تعلیم و تربیت به‌دست‌آمده است. تعلیم و تربیت هم می‌تواند در جهت رشد اخلاقی، عقلانی، رفتاری و جسمانی فرد مؤثر باشد و هم وسیله‌ای در جهت رفع نیازهای اقتصادی، سیاسی و مصالح اجتماعی باشد (روشناس وپاچیده، ۱۳۹۶: ۱۲). تربیت از ریشه «رَبَوَ» در لغت یعنی «غذا دادن و بزرگ کردن» (راغب اصفهانی، ۱۳۹۰: ۲۹۶) و در اصطلاح مجموعه تدابیر و روش‌هایی است که برای ایجاد، ابقا و اکمال ادراکات، تمایلات، تصمیمات و اقدامات مطلوب – یا عقاید، اخلاق و رفتار دینی _ در متربی صورت می‌پذیرد (بهشتی، ۱۳۸۸: ۲۴). بااین‌وجود، معنای لفظی حرفه یعنی پیشه‌ای که فرد در آن مشغول کار است (راغب اصفهانی، ۱۳۹۰: ۱۸۲)؛ بنابراین تربیت حرفه‌ای عبارت است از هرگونه اقدام هدایت‌گرانه‌ای که به‌منظور ایجاد، ابقا، اصلاح و اکمال استعدادهای ادراکی، میلی، ارادی و عملی باهدف اعتقاد، تخلق و عمل متربی در چهار حوزه ارتباط یا خدا، ارتباط با خود، ارتباط با دیگران، ارتباط با جهان، متناسب با

حوزه حرفه و شغل بر مبنای قرآن، سنت و عقل به‌سوی هدف غایی غرب مطلق الهی انجام می‌شود (سیاوشی، ۱۳۹۱: ۳۰).

تربیت حرفه‌ای در شکل عام یعنی تربیتی که مختص عرصه شغل و حرفه است به زمان یا مکان خاصی محدود نمی‌شود، زیرا در هر زمان و مکانی که انسانی هست نیاز به شغل و حرفه نیز با او همراه و این نیاز هم خود نیازمند آموزشی بوده و فقط در مورد کم و کیف آن در برهه‌های زمانی مختلف اختلاف بوده است اما شکل خاص آن بیشتر مختص دوران معاصر و نیز جلوه‌گر در محافل رسمی و دانشگاه‌ها است. ازاین‌روی، تربیت حرفه ای به‌عنوان وسیله‌ای برای تربیت دانشجویان برای مشاغل مشخص حائز اهمیت بوده و می بایست همه‌ی تجربه‌های تربیتی و برنامه درسی و آموزشی با آماده‌سازی هر فرد برای زندگی مستقل اقتصادی، رضایت شخصی و درک ارزش کار هماهنگ شود (الیاس، ۱۳۸۵: ۱۵۴). با توجه به تعاریف لازم است کار و حرفه، مبتنی بر مبادی معرفتی، میلی و ارادی ویژه‌ای صورت پذیرد. پس تربیت حرفه‌ای در طی ایجاد، ابقا، اصلاح و اکمال است. بااین‌وجود دو عامل تعهد (دینی) و تخصص (علمی) به‌عنوان دو شاخص در کمال رسیدن عمل حرفه‌ای موردنیاز و اهتمام تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در حوزه اطلاعات خارجی می‌باشد.

چرایی ورود سپاه به عرصه اطلاعات خارجی و اهمیت آن

اولاً اطلاعات خارجی یکی از ابزارهای مورداستفاده و مرسوم در روابط بین کشورها، در سطوح مختلف و حتی بعضی از کشورهایی که ممکن است بحران‌هایی داشته باشند یا یک رقابت‌هایی در داخل وجود دارد از این ابزار حتی در حوزه داخل بهره می‌برند، پس این‌یک چیز مرسومی است که همه‌جا از آن استفاده می‌شود؛ اما اینکه سپاه چه هدفی را دنبال می‌کند باید گفت هدف اطلاعات خارجی ازنظر تعریفی تفاوت چندانی با همدیگر نداشته باشد همه تلاش می‌کنند که اهداف موردنظر خود متناسب با منافع ملی را از طریق اطلاعات خارجی جامه عمل بپوشانند (خادمی: ۱۴۰۰).

اگر سرویس‌های اطلاعاتی در سیاست خارجی کشورهایشان نقش محوری دارند، سازمان اطلاعات سپاه طبیعتاً به‌عنوان یکی از سرویس‌های اصلی و بزرگ نظام جمهوری

اسلامی ایران دارای نقش حائز اهمیت و برجسته‌ای است. به دلیل نقش خاص سپاه، سازمان اطلاعات نقش بزرگ‌تری از یک سرویس اطلاعاتی صرف را دارد و نقش چندگانه را ایفا می‌کند، بخش اطلاعات خارجی کمک و توسعه امنیت ملی را دنبال می‌کند و هم سرویس اطلاعات داخلی‌اش که کار امنیتی انجام می‌دهد و هم در فضای سایبر و مهندسی اجتماعی در دیپلماسی عمومی نقش دارد. درواقع اطلاعات خارجی برای کاهش هزینه‌های امنیتی در نظر گرفته می‌شود نه اینکه ابزار سیاست خارجی که بعضی‌ها تلاش دارند مثلاً آن را در حد ابزار سیاست خارجی بیاورند یا ابزار روابط خارجی. ما امروز شاهد هستیم که جنگ اطلاعات که خودش شامل شقوق مختلفی است عملیات‌های ادراکی، روانی و شناختی و مجموعه‌ای از این مفاهیم و اقدامات که این‌ها هم دنبال این هستند که شما بدون جنگ بتوانی اهداف امنیت ملی خود را تأمین کنید (باقری: ۱۴۰۰).

اطلاعات خارجی یک امر مهم، پیچیده و دارای هندسه است و درواقع از طریق مهندسی شکل می‌گیرد و دارای لایه‌های مختلف است. پس اگر ما اطلاعات خارجی را یک مهندسی می‌دانیم معنی و مفهومش این است که تمام ریاضیات آن هندسه، با ضریب های مشخص بایستی رعایت شود. اطلاعات خارجی یک امر دفعی، تصادفی، هیجانی و انفجاری نیست. یک امر روندی و فرآیندی است. درنتیجه ما در اطلاعات خارجی چند هدف و کار ویژه را مدنظر داریم که عبارت است از: انتقال داده و دیتاهای مناسب برای ذهن‌سازی، مشغول‌سازی، درگیرسازی، انحراف، تخریب، تحریض (به معنای تحریک) در نظام روابط و مناسبات درون‌متنی حریف و برون‌متنی حریف (ثابت: ۱۴۰۰).

حُسن اطلاعات خارجی این است که شاید به دیدگاه‌های اعمالی کشورها راحت‌تر می توان پی برد چون بالاخره درحرکت دیپلماسی رسمی کشورها یک محدودیت‌هایی برای خودشان قائل می‌شوند. پاسخ‌هایی که می‌دهند ممکن است به نگاه‌های اعلامی‌باشد تا نگاه‌های اعمالی یعنی برگرفته از سیاست‌های اعلامی سیاست‌های اعمالی کاملاً متفاوت است پس در اطلاعات خارجی پنهان راحت‌تر می‌توان به نیات کشورها پی برد. حال ازاین‌جهت که چرا سپاه می‌خواهد این کار را بکند خود عامل اطلاعات خارجی متناسب با جایگاه خود آن تشکیلات می‌تواند اثرگذار باشد. سپاه به‌عنوان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در دنیا از یک

وجهه و به‌اصطلاح قدرت قابل‌توجهی برخوردار هست؛ یعنی نگاه کشورها به مجموعه سپاه نگاهی است که خیلی‌ها احساس می‌کنند اگر بتوانند با آن در تعامل باشند اولاً شاید در بخش اطلاعات خارجی بهتر بتوانند نتیجه بگیرند و به نوع نگاه‌های واقعی همدیگر بهتر پی ببرند؛ و ضمن اینکه اگر در اطلاعات خارجی با همدیگر یک‌چیزی را بستند احتمالاً بهتر می‌توان اعمالش کرد و آن را پیاده کرد خب با این جایگاهی که سپاه دارد این سپاه هم بایستی بتواند از این ابزار بهتر استفاده کند (خادمی: ۱۴۰۰).

ازنظر جایگاهی در سپاه یک اشکالی که وجود دارد برخی تصور کردند چون بخش اداره کردن وابستگان نظامی را در دل اطلاعات خارجی گذاشتند گفتند این می‌تواند دیگر وظایف اطلاعات خارجی را هم انجام دهد. همه فکر کردند مأموریت همین است درحالی‌که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای رسیدن به اهداف خودش و انجام دادن رسالت خودش نیاز به تبادل با یک جاهایی دارد که ما حتی آنجا دفتر وابستگی نظامی نداریم پس اینکه بیاییم خلاصه بکنیم در این دفتری که در چند کشور ایجاد کرده‌ایم این‌یکی از اشکالاتی است که ذهن بچه‌های اطلاعات خارجی زیاد متوجه این موضوع شده و به همین دلیل بخش اعظمی از اطلاعات خارجی پنهان مغفول مانده است و سپاه نتوانسته به سمت‌وسوی آن حرکت کند؛ بنابراین بزرگ‌ترین ظرفیت اولاً این است که اجازه دادند یک‌بخشی به‌عنوان اطلاعات خارجی در سپاه ایجاد شود. در شرح و وظیفه اطلاعات سپاه که به تصویب فرمانده معظم کل قوا رسیده آنجا اختیارات خوبی تعریف‌شده است. نیروهای انقلابی و کارآمد در درون مجموعه اطلاعات سپاه ازجمله ظرفیت‌های است که می‌توان از آن نام برد.

بااین‌حال، اولاً در سپاه باید نقاط ضعف اشاره‌شده در درون سپاه را برطرف کنیم و در درون خود اطلاعات اولاً وضعیت اطلاعات خارجی را شفاف‌تر بکنیم. دوم خطوط فاصل بین اطلاعات خارجی و نیروی قدس را بهتر ترسیم کنند و یک تقسیم‌کار بهتری داشته باشند قطعاً در این تفکیک مخصوصاً با نیروی قدس، اطلاعات خارجی نباید در حوزه نهضتی ورود کند و بالعکس! همان‌گونه که حوزه نهضتی هم نبایستی در کار اطلاعات خارجی به این شیوه وارد عمل شود! همان‌طور که حضرت آقا در پیشنهادات ۱۲ گانه بازرسی ستاد کل نیروهای مسلح در سال ۱۳۸۴ دربند ۱۱ فرمودند که من نگران هستم که

مبادا اطلاعات سپاه وارد کار نهضتی شود و به آن آسیب وارد شود. سوم اینکه فضا و بستری را اطلاعات سپاه در درون نظام برای خودش ایجاد بکند که دولت‌ها هم به این نتیجه برسند که از اطلاعات خارجی سپاه هم می‌شود خیلی خوب استفاده کرد و این گام‌ها که برداشته شد یک مسیری را تعریف کنند که سپاه باید چگونه به کشورها نزدیک شود و ارتباط خود را در این حوزه دنبال کند. لذا خط فاصل بین جاسوسی و کار نهضتی و کار اطلاعاتی باید تفکیک شود. مثلاً اطلاعات سپاه نبایستی در جامعه‌المصطفی، عامل و منبع پنهان بگیرد. اینجا بایستی نیروی قدس کار نهضتی و تبلیغی و فرهنگی خود را دنبال کند. نباید دنبال جذب منبع بود که کشور حریف تصور کند فلان طلبه من در ایران علاوه بر طلبگی و تبلیغ دین جذب سرویس اطلاعات سپاه شده و جاسوسی هم انجام می‌دهد (این خطرناک است) باید بگذاریم همان‌گونه که شیخ زکزاکی عمل کرد این جریان مسیر خودش را برود (خادمی: ۱۴۰۰).

به‌هرحال سازمان اطلاعات دو وجهه بسیار مهم دارد هم بخش خارجی‌اش که می‌تواند با سرویس‌های امنیتی کار امنیتی را به‌پیش ببرد و هم بخش نظامی که می‌تواند کار نظامی را به‌پیش ببرد. تلفیق هر دو تا به‌ویژه بخش خارجی می‌تواند به‌راحتی اطلاعات خارجی را به‌پیش ببرد. چنین شانی وجود دارد، سپاه به دلیل ادراک دشمن از جایگاه سپاه در مجموعه حاکمیتی ما این‌یک اسب بسیار تندرویی است که اگر یک آدم اسب‌سوار ماهر و باذکاوت سوار آن شود می‌تواند از خیلی از موانع به‌راحتی بپرد و آن نقش اساسی اطلاعات خارجی را در سه نقش (عمق‌بخشی، پیش‌تازی و مکمل) می‌تواند جلو ببرد لذا سازمان اطلاعات سپاه شان و جایگاه بسیار بالایی دارد که این بستگی دارد فضا در ارتباط با سرویس‌های اطلاعاتی باز شود وگرنه سرویس‌ها رغبت دارند و همکاری دارند (باقری: ۱۴۰۰). یکی از خلأهای استراتژیک الآن در سپاه و به‌ویژه در سازمان اطلاعات سپاه بحث هوشمندی در اطلاعات خارجی است. همه‌ی نهادهای امنیتی و اطلاعاتی در اطلاعات خارجی مجری هستند، سیاست‌گذار نیستند. سیاست‌گذار جائی دیگر است. می‌توانند پیشنهاد بدهند و موضوع یابی کنند در این چارچوب و فضا. در اطلاعات خارجی حتی می‌توان به راهکارهای عملیاتی رسید بدون اینکه مسئولیتی متوجه کشورها شود (خادمی: ۱۴۰۰).

روش پژوهش

در این پژوهش با توجه به اهداف تعریف‌شده برای مسئله‌ی موردنظر در مورد ارائه‌ی الگوی مطلوب بایسته‌های محیطی تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی سازمان اطلاعات سپاه برگرفته از اندیشه‌ها و تجربیات خبرگان جامعه اطلاعاتی کشور، از روش «تحلیل مضمون» بهره گرفته و به‌منظور ارتقای اعتبار آن، الگوی مناسب را با کمک نرم‌افزار MaxQDA 2020 ارائه نموده است. در این تحقیق بر اساس فرایند سه مرحله‌ای، ۱۰ مصاحبه با خبرگان، اساتید و مدیران جامعه اطلاعاتی کشور صورت گرفت و مصاحبه‌ها تا دستیابی به اشباع مضمونی یعنی تا زمانی که مضامین تفسیری به انسجام رسیده و داده‌های جدید، ارزش‌افزوده جدیدی تولید نمی‌کردند، ادامه پیدا کرد. فرایند زیر یک راهبرد تقلیل و تحلیل داده‌هاست که توسط آن داده‌های کیفی تقسیم‌بندی، طبقه‌بندی، تلخیص و بازسازی می‌شود. این تحلیل اصولاً یک راهبرد توصیفی- تبیینی است که یافتن الگو و مفهوم مهم را از درون مجموعه داده‌های کیفی تسهیل می‌نماید. لذا تحقیق حاضر از حیث هدف، یک تحقیق توصیفی-تبیینی؛ از حیث نتیجه، کاربردی-توسعه‌ای و به لحاظ ماهیت در زمره پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد.

استراتژی پژوهش

به‌طورکلی می‌توان بیان داشت که برای انجام این پژوهش از روش پژوهش کیفی استفاده شد. پژوهش کیفی مبانی فلسفی مختلفی دارد، مسیرهای مختلفی نیز برای انجام آن وجود دارد. مسیر پژوهش درواقع نوعی استراتژی پژوهشی است که پیش‌فرض‌های فلسفی بنیادی طرح پژوهش و جمع‌آوری داده‌ها می‌پردازد، تحت تأثیر قرار می‌دهد (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶: ۱۷).

در حال حاضر در روش‌شناسی کیفی استراتژی‌های گوناگونی نظیر مطالعه‌ی موردی، قوم‌نگاری، پدیدارشناسی، نظریه‌پردازی داده بنیاد و غیره وجود دارد (فیروزکوهی، ۱۳۹۷: ۱۰۷). از سوی دیگر با توجه به عدم اجماع خبرگانی در ارائه‌ی تعریفی واحد از «تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در حوزه خارجی» ابعاد مختلف این پدیده ناشناخته مانده است. این تحقیق بر آن است تا با شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مربوطه، الگوی مطلوب در این

خصوص را تدوین نماید. لذا با انجام بررسی‌های اولیه و صحبت با صاحب‌نظران و اساتید محترم تصمیم بر آن شد تا از روش «تحلیل مضمون» برای ارائه الگو استفاده گردد.

باوجود انگاره‌های گوناگون، در تبیین علل انتخاب این روش باید خاطرنشان سازیم که امکان بهره‌برداری از چند روش برای انجام تحقیق وجود داشت که هرکدام دارای نقاط قوت و ضعفی بودند. ازاین‌رو، چون هدف تحقیق حاضر نیز تولید نظریه نبوده و پس از طی مراحل تلخیص و دسته‌بندی داده‌ها، به دنبال تدوین و طراحی مدل بومی مبتنی بر دانش ضمنی صاحب‌نظران جامعه اطلاعاتی می‌باشد فلذا لازم است که باوجود شباهت فرآیند روش نظریه‌پردازی داده بنیاد با روش تحلیل تم، نهایتاً از «روش تحلیل مضمون» جهت پاسخ به‌سئوالات تحقیق و ساخت مدل استفاده شد.

جامعه و نمونه‌ی آماری پژوهش

نمونه‌گیری در تحقیق، با توجه به مراحل تحلیل داده‌های کیفی می‌تواند به اشکال مختلفی صورت پذیرد که تا مرحله اشباع نظری پیش خواهد رفت به‌گونه‌ای که دیگر مقوله‌ای به دست نیاید (ایمان‌خان و اسفندیاری، ۱۳۹۸: ۹۹). جامعه موردمطالعه در فاز میدانی پژوهش، خبرگان موضوعی و مطلعان کلیدی شامل پنج نفر از مدیران عالی حوزه اطلاعاتی- امنیتی کشور، دو نفر از کارشناسان ارشد میدانی، سه نفر از اساتید صاحب‌نظر دانشگاهی در حوزه اطلاعات و دیپلماسی بودند که به شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از مصاحبه‌های نیمه‌ساختارمند انفرادی حول چند پرسش کلیدی درباره شاخص‌های کلیدی نقش سازمان‌های اطلاعاتی در حوزه اطلاعات خارجی در این حوزه بهره گرفته شد که مدت‌زمان مصاحبه‌ها به‌طور نسبی از ۳۰ تا ۱۵۰ دقیقه به طول انجامید.

اندازه نمونه و فرایند گردآوری اطلاعات تا سطح اشباع نظری یا آستانه سودمندی اطلاعات در دسترس ادامه یافت که پس از انجام ۱۰ مصاحبه، کفایت داده‌ها حاصل شد و درنتیجه فرایند جمع‌آوری داده‌ها خاتمه یافت. در این مطالعه، تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، از طریق کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) انجام پذیرفت. تحلیل محتوای کیفی را می‌توان روشی برای تفسیر ذهنی محتوایی داده‌های متنی از طریق

فرآیندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، کدبندی و تم‌سازی یا طراحی الگوهای شناخته‌شده دانست. اگرچه فرآیند تحلیل داده‌ها در پژوهش کیفی با مدیریت ذهنی انسانی سروکار دارد و نرم‌افزار نمی‌تواند جایگزین آن شود، اما زمانی که حجم داده‌ها زیاد باشد، استفاده از نرم افزارهای کیفی توصیه می‌شود (شرفی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۵). در این زمینه، با بهره‌گیری از نرم‌افزار مکس کیودا می‌توان تحلیل محتوای مصاحبه‌های میدانی را با سرعت، دقت و سهولت بیشتر انجام داد. ازاین‌رو، در پژوهش حاضر برای تحلیل داده‌ها از این نرم‌افزار استفاده شد. در هر گام از پژوهش، داده‌های جمع‌آوری‌شده که در قالب یادداشت‌های میدانی و نوارهای ضبط‌شده بودند به‌عنوان نمونه‌ی تحقیق توسط محقق در محیط نرم‌افزار Word پیاده‌سازی و پس از بررسی خط به خط متن مصاحبه‌ها، جمله‌های مرتبط با پرسش های پژوهش شناسایی و مشخص شدند. بدین منظور ابتدائاً کلیدواژه‌ی برآمده از مصاحبه با نخبگان امر در ریز موضوعات مرتبط تولید گردید. سپس در مرحله‌ی ورود داده‌ها به نرم افزار هوشمند تحلیل داده‌های کیفی MaxQDA2020 تعداد ۱۰ مصاحبه، وارد مرحله‌ی خوانش اولیه در نرم‌افزار مکس کیودا قرار گرفت و تعداد ۳۵۸ نشانه از مصاحبه‌های انجام‌شده استخراج گردید، این نتایج در قالب چندین صفحه و پاراگراف گردآوری شدند، پس‌ازآن به کدگذاری باز آن پرونده‌ها مبادرت گردید.

تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

امروزه در بیشتر تحقیقات میدانی که باهدف بررسی موضوع پژوهش از طریق جمع‌آوری اطلاعات انجام می‌شود، تجزیه‌وتحلیل اطلاعات از اصلی‌ترین بخش‌های پژوهش محسوب می‌گردد. اهمیت این بخش به‌اندازه‌ای است که دیگر بخش‌های پژوهش جهت تکمیل و انجام مفیدتر و اثربخش‌تر این بخش انجام صورت می‌گیرد. در این گفتار اطلاعات جمع‌آوری‌شده و فرآیند تجزیه‌وتحلیل این اطلاعات در چارچوب روش تحلیل مضمون تا رسیدن به الگو ارائه‌شده است. در حقیقت خروجی این بخش، مدلی خواهد بود که گویای ابعاد مختلف و مؤلفه‌های مؤثر بر تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در سازمان اطلاعات سپاه می‌باشد.

در این بخش از تحقیق تلاش می‌شود با استفاده از نمونه‌های عینی از مطالعات انجام‌گرفته که با این روش به انجام رسیده‌اند مراحل عملی فرایند تحلیل مضمون ترسیم شود. همان‌گونه که در بخش قبلی ذکر گردید در بخش کیفی پژوهش و پس از ورود متن مصاحبه‌های منتخب به نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی MaxQDA2020 به کدگذاری باز آن سخنرانی‌ها مبادرت شد. با توجه به روش تجزیه‌وتحلیل این تحقیق، جمع‌آوری داده‌ها در تمام مراحل با رویکرد موضوعی با کلیدواژه‌های متناسب با عنوان تحقیق یا کدهای آزاد شروع و در تمام مراحل کدگذاری به متون مصاحبه مراجعه و در هر مرحله مطابق الگوی ارائه‌شده، بخش‌هایی را حذف یا اضافه نموده تا به اشباع نظری رسیده و طی سه مرحله کدگذاری به شرح زیر انجام‌گرفته است:

مرحله اول– کدگذاری باز پرونده‌ها

کدگذاری فرآیند طبقه‌بندی و نظم دهی به داده‌ها است و یکی از مهم‌ترین بخش‌های روش تحقیق کیفی می‌باشد. کدگذاری باز به‌منظور استفاده از داده‌ها برای تشکیل برچسب ها و مقولات مفهومی و برای ساخت نظریه مورداستفاده قرار می‌گیرد. کارکرد آن نشان دادن احتمالات نظری موجود در داده‌ها است (سیدجوادین و اسفیدانی، ۱۳۸۹: ۵۷).

به برچسب‌هایی که به هر پدیده‌ی مجزا زده می‌شود مفاهیم می‌گویند. مفاهیم درواقع شالوده‌ی اولیه‌ی نظریه به شمار می‌روند (Strauss and Corbin, 1990: 101) و در کدگذاری باز از تطبیق مستمر نشانه‌ها پدید می‌آیند. عبارت چتری «داده‌های کیفی» انواع گسترده‌ای از انواع داده را پوشش می‌دهد. استفاده از نرم‌افزار کامپیوتری برای تجزیه‌وتحلیل این انواع مختلف از داده‌ها یک حوزه نسبتاً جدید از روش‌ها است. به همین منظور، جهت آشنایی بیشتر با نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰ جدول توابع پایه برای تحلیل داده‌های کیفی از ترجمه جدیدترین کتب لاتین ارائه می‌گردد:

جدول ۱: توابع پایه برای تحلیل داده‌های کیفی (Kuckartz and Rädiker,2019: 3-5)

تابع تحلیل	توصیف
Coding کد کردن	کدها را به بخش‌هایی از یک سند اختصاص دهید. (متن، بخشی از یک تصویر، کلیپ ویدیویی)
Text search and automatic coding جستجوی متن و کدگذاری خودکار	در تمام یا اسناد انتخاب‌شده یک پروژه جستجو کنید .کدگذاری خودکار، موقعیت خود را باارادہ انعطاف‌پذیر در رابطه با متن کدگذاری می‌کند.
Hierarchical category system سیستم گروه سلسله مراتبی	کار کردن با یک سیستم طبقه‌بندی سلسله مراتبی (سیستم کد) تا ۱۰ سطح. اندازه‌گیری اختیاری مطالب و نظراتی در مورد بخش‌های کد شده!
Paraphrasing تلخیص	بخشی از متن را انتخاب کرده و محتوای متن این متن را به زبان خودتان خلاصه کنید.
Thematic Summarize خلاصه شماتیک	محتوای متنی که به آن کد به‌صورت موردی به آن اختصاص داده‌شده است، به‌عنوان‌مثال، خلاصه‌ای از اظهارات در مورد یک موضوع خاص برای هر سند را بنویسید.
Coded segments بخش‌های کد شده	بخش‌ها یا قسمت‌هایی از داده‌ها هستند که یک کد به آن‌ها اختصاص داده‌شده است.

در این پژوهش محقق سعی نمود همه‌ی پرونده‌های متنی که حاوی مکتوبه و پیاده سازی متون مصاحبه‌های استحصالی بودند را بدون تلاش برای کدگذری آن‌ها خوانش نماید تا در جریان فضای کلی متن قرار گیرد. سپس در گام بعدی، هر قسمت از متن مزبور که امکان کمک به محقق در راستای فهم دیدگاه‌ها و ادراکات متخصصین و مدیران جامعه اطلاعاتی کشور، در خصوص اطلاعات خارجی را داشتند مشخص نمود (این قسمت‌ها در

ادبیات نرم‌افزار مکس کیودا، سگمنت خوانده می‌شوند). بدیهی بود که نیازی به الصاق یک یا چند کد توصیفی به هر قطعه‌ای از متن نبود. لیکن بعضاً نیاز می‌شد تا یک توضیح[1]کوتاه در مورد آنچه در سگمنت مشخص‌شده مهم می‌نمود در کنار آن نوشته شود. طبیعتاً در این مرحله از اندیشیدن و پس‌کاوی نصّ عبارات متن و یا تفسیر احتمالی آن‌ها مبتنی بر یک نظریه‌ی مشخص پرهیز شد. نهایتاً در آخرین گام این مرحله، از آن توضیحات اولیه برای نام‌گذاری کدهای توصیفی استفاده گردید. بعضاً به یک سگمنت مشخص از متن، بیش از یک کد توصیفی نسبت داده می‌شد. این کدهای برگرفته از تک کلمات یا عبارات کوتاه خود تشریح[2]بودند که کاملاً نزدیک به داده‌ها باقی‌مانده و از عینیت زیادی در قیاس با سطوح انتزاعی‌تر مفاهیم و مقوله‌ها برخوردار بودند. سپس در فرآیند خوانش‌های مکرر و مستمر متون مزبور و به‌ویژه در طول سامارایز کردن سگمنت‌ها تعداد آن‌ها به ۳۵۸ سگمنت تغییر یافت.

شکل ۱: نمونه‌ی کدگذاری پرونده‌ها در نرم‌افزار مکس‌کیودا

1.□□□□□□□

۲.□□□□-□□□□□□□□□□□

پرونده‌ی مشاهده‌شده در شکل شماره [۱]حاوی متن مصاحبه با دکتر خادمی در مرکز پژوهش‌های وزارت دفاع می‌باشد که همان‌گونه که در سمت چپ شکل فوق مشاهده می‌شود ۷۸ سگمنت از کدهای تولیدی در آن به چشم می‌خورد.

شکل ۲: کل‌نگری کدهای نمونه‌ی پرونده‌ها در نرم‌افزار مکس کیودا

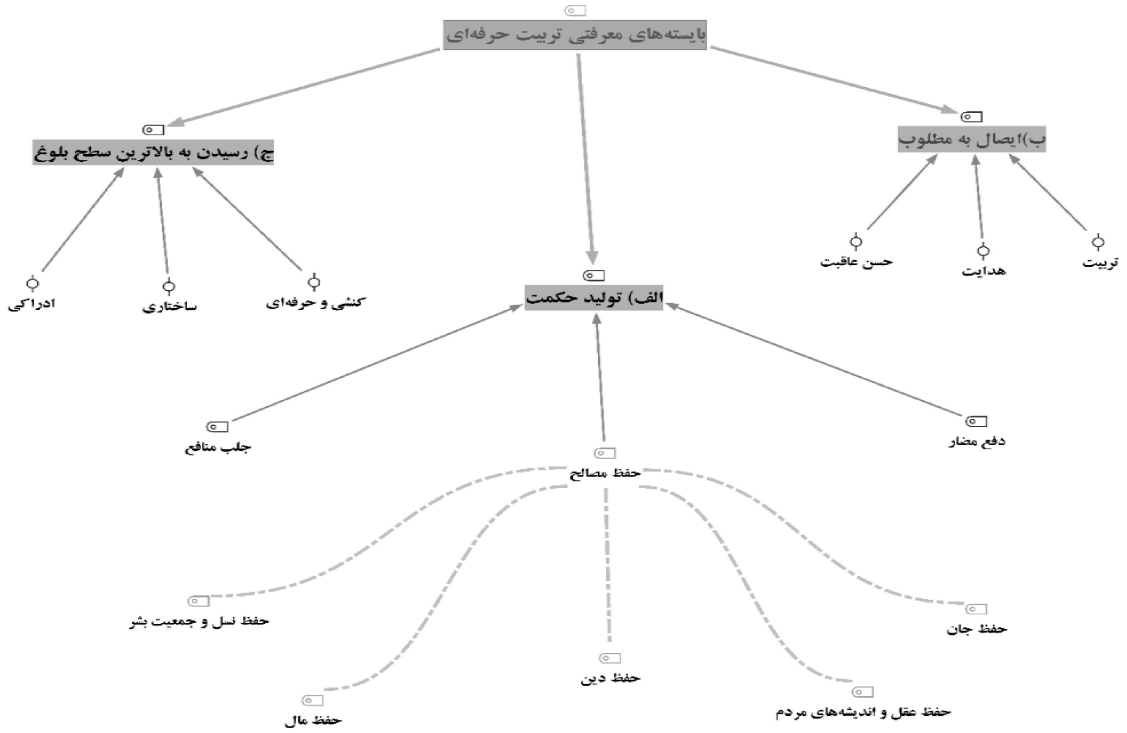
مرحله دوم – کدگذاری محوری

کدگذاری محوری، زیر مقوله‌های قبلی را با روش‌های متفاوت مفهومی در کنار هم قرار می‌دهد؛ بنابراین کدگذاری محوری بر فرایند توسعه مقوله‌های اصلی و تعیین مقوله های فرعی آن‌ها اشاره دارد. کدگذاری محوری در طول دوره میانی تحلیل و در دو گام انجام می‌گیرد. اولین گام آن نمونه‌گیری نظری است. گام دوم در کدگذاری محوری، مقایسه مداوم بین گروه‌ها و عناصر دیگر است (یداللهی و سلامی، ۱۳۹۶: ۲۴). به‌این‌ترتیب در جدول ذیل نیز نمونه کدگذاری محوری به این شرح می‌باشد. در ادامه این کدها به همراه درختواره‌ی مربوط به هر کد به نمایش درآمده است:

جدول۲: درختواره‌ی مربوط به کدهای استحصالی

درختواره‌ی کد	سگمنت مستناد کد مربوطه
توسعه‌وتقویت دارایی‌ها\ساخت‌وساز\کار ویژه\هندسه منظم	دیپلماسی یک امر دفعی، تصادفی، هیجانی و انفجاری نیست. یک امر روندی و فرآیندی است. وجود ساختار منسجم و مناسب و حرفه‌ای در اطلاعات خارجی موردنیاز سازمان اطلاعاتی است.
فلسفه وجودی نهادهای امنیتی\وظایف نهادهای امنیتی در نظام ولائی\وظیفه کل نظام کارگزاری	سنگین‌ترین مسئولیت تاریخ ۱۴۰۰ ساله‌ی اسلام بر عهده سپاه است. اگر نسبت خودش را با ولایت خوب و دقیق تبیین نکند به نظر من، کم‌لطفی کرده به ولایت خدا و سلسله‌مراتب. اساساً انسانیت منتظر بود ۱۴۰۰ سال تا انقلاب اسلامی به وقوع بپیوندد. این سنگینی‌اش بر ما تکلیف ایجاد می‌کند که امروز این به دست سپاه افتاده است. اصلاً جمهوری اسلامی داخلش آدم نباشد این چه جمهوری اسلامی هست؟
فلسفه وجودی نهادهای امنیتی\وظایف نهادهای امنیتی در نظام ولائی\وظیفه کل نظام کارگزاری	به نظر من یکی از آنجاهایی که می‌تواند خدمت بزرگی به سیستم بکند این است که نهادهای امنیتی و اطلاعاتی به بالاترین سطح بلوغ هم به لحاظ ادراکی و هم به لحاظ ساختاری و هم منشی و کنشی و حرفه‌ای برسد که در خدمت انقلاب اسلامی و انسان تراز انقلاب اسلامی قرار بگیرد.
فلسفه وجودی نهادهای امنیتی\وظایف نهادهای امنیتی در نظام ولائی\وظیفه کل نظام کارگزاری	انسان تراز انقلاب اسلامی لزوماً این نیست که همه مثل رهبری بشوند بلکه باید مفاهیم به خوردشان برود. حاج قاسم مفاهیم بنیادین مکتب را نمایندگی می‌کرد بدون اینکه سخنرانی کرده باشد، بدون اینکه تئوری سازی کرده باشد. حاج قاسم تصرف در قلوب کرد به اذن خدا.
سطح هشدار\ تفوق تفکر ملی بر منافع صنفی\ تحریض سیاست‌گذار	درواقع اطلاعات خارجی برای کاهش هزینه‌های امنیتی در نظر گرفته می شود نه اینکه ابزار سیاست خارجی که بعضی‌ها تلاش دارند مثلاً آن را در حد ابزار سیاست خارجی بیاورند یا ابزار روابط خارجی.
توسعه و تقویت دارایی‌ها\ساخت‌وساز\ کارگزار\چرایی	اما مدیر اطلاعات خارجی بازی درست می‌کند، فضا ایجاد می‌کند، رابطه برقرار می‌کند، فرصت ایجاد می‌کند تازه به دیگران هم می‌گوید بیائید!
حکمرانی داده‌های اطلاعاتی\ سازوکار\ برنامه\مفهوم‌شناسی	لذا آرام‌سازی و وحدت ملی و حفظ ارزش‌ها در اطلاعات خارجی بسیار حائز اهمیت است چراکه آنچه در سپاه هست، آنجا نیست.

در جدول ۲ شجره‌ی هر کد شامل درختواره‌ای از کدهاست که مسیری از عینیت تا انتزاع را طی نموده به ظهور مقوله‌ها کمک می‌نمایند.

نمودار ۱: مؤلفه- شاخص‌های اولیه مستخرج از زیر کد بایسته‌های معرفتی تربیت حرفه‌ای

این درخت واره‌ها که پس از اتمام کدگذاری اولیه‌ی متن، با بازخوانش‌های مکرر و امکان‌سنجی ادغام کدهای هم‌پوش، تولیدشده‌اند؛ کدهای توصیفی نهایی را برای مرحله‌ی دوم آماده می‌کنند. با تداوم مستمر این روند، نهایتاً پس از خوانش چندین‌باره‌ی متون مذکور تعداد ۹۰ کد (اعم از سرکدها و زیرکدها) تولید شدند. این کدها بر اساس خروجی «کل‌نگر کدها در نرم‌افزار مکس کیودا»[1]در جدول ۳ عبارت‌اند از:

جدول۲ : کل‌نگر کدهای استحصالی از پرونده‌های تحقیق در نرم‌افزار مکس کیودا

نام کد	سگمنت الحاقی	درصد متنی
مفهوم‌شناسی\ شناخت اطلاعات خارجی	۴۶	۴,۴۷
چرایی ورود سپاه به عرصه اطلاعات خارجی \ جایگاه سازمان اطلاعات سپاه	۱۷	۱,۶۵
استفاده از مدیران عالی در اطلاعات خارجی \ ویژگی‌ها و توانمندی های کارشناس و متخصص خبره اطلاعاتی در میدان	۱۲	۱,۱۷
دستور کار اطلاعاتی\ تولید قدرت در سازمان‌های اطلاعاتی	۱۰	۰,۹۷
وظایف نهادهای امنیتی در نظام ولائی\ وظیفه کل نظام کارگزاری	۹	۰,۸۸

۱.MAXQDA 2020 Overview of codes

نام کد	سگمنت الحاقی	درصد متنی
برهم ساختگی قوت‌ها\ نیروی انسانی مستعد	۸	۰,۷۸
کاهش ابهام و عدم قطعیت در محیط برای سیاست‌گذار\ ایجاد اعتماد و شناخت دوسویه	۸	۰,۷۸
روی‌هم رفتگی ضعف‌ها\ ترس از نظارت رده‌های نظارتی	۷	۰,۶۸
فلسفه وجودی نهادهای امنیتی\وظایف نهادهای امنیتی در نظام ولائی	۷	۰,۶۸
روی‌هم رفتگی ضعف‌ها\ کم‌کاری، کم‌تجربگی و ناهماهنگی ساختاری	۶	۰,۵۸
تفوق تفکر ملی بر منافع صنفی\ نیازمندی به الزامات مطلوب گام دوم انقلاب	۵	۰,۴۹
روی‌هم رفتگی ضعف‌ها\ فقر نیروی انسانی مجرب	۴	۰,۳۹
برهم ساختگی قوت‌ها\جوان بودن و جوان‌گرایی	۴	۰,۳۹
درهم‌تنیدگی فرصت‌ها\ حضور و تردد سازمان اطلاعات در منطقه	۲	۰,۱۹
شناخت اطلاعات خارجی \ تفاهم و دست‌کاری اراده‌ها در اطلاعات خارجی	۲	۰,۱۹
کارگزار\ ایجاد مدار در حوزه منطقه‌ای و بین‌المللی	۲	۰,۱۹
برهم ساختگی قوت‌ها\ آورده داشتن موقعیت سپاه به‌عنوان عنصر اثرگذار	۲	۰,۱۹
واپس‌زدگی تهدیدات\ افزایش ضریب تهدید ترکیبی علیه سپاه	۱	۰,۱۰
روی‌هم‌رفتگی ضعف‌ها\ محصور و شکلی دیدن میدان و نه محتوایی دیدن	۱	۰,۱۰
مدیریت تهدیدات\ کنترل، کاهش و برخورد با تهدیدات امنیتی	۱	۰,۱۰
بهره‌برداری از محیط بر اساس منافع ملی\ ایجاد ترس در میدان حریف با بازیگران منطقه‌ای	۱	۰,۱۰
بهره‌برداری از محیط بر اساس منافع ملی\ ایجاد شبکه اطلاعاتی معطوف به کنشگری راهبردی منجر به نفوذ	۱	۰,۱۰
	۱	۰,۱۰
مانیتورینگ محیطی\ پویش و پایش محیطی	۰	۰,۰۰
جمع سایر کدینگ‌ها	۲۰۱	۵۶,۱۴
TOTAL (valid)	۳۵۸	۱۰۰,۰۰
Missing	۰	۰,۰۰
جمع کل کدها	۳۵۸	۱۰۰,۰۰

همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود به برخی از کدهای مندرج در آن کل‌نگر هیچ سگمنتی الحاق نشده است. این به معنای آن است که آن کدها از زمره‌ی سرکدهای با درجه‌ی انتزاع بالاتری می‌باشند که در مراحل بعدی کدگذاری تولیدشده‌اند.

مرحله سوم – کدگذاری انتخابی

در این مرحله وظیفه محقق مرتبط ساختن مقولات به همدیگر است که در اینجا فهم دقیق روابط بین مفاهیم و مقوله‌ها حائز اهمیت است. در این قسمت درست مثل کدگذاری باز و محوری، پدیده اصلی باید نام‌گذاری شود و به‌عنوان یک مقوله به‌تدریج به سایر مقولات مربوط شود. در اینجا باید مقولاتی انتخاب شوند که انتزاعی‌تر بوده و مقولات دیگر را دربر می‌گیرد و قدم‌های بعدی شامل ربط دادن مقولات تکمیلی برگرد مقوله اصلی، مرتبط ساختن مقولات به یکدیگر و به تائید رساندن آن روابط در قبال داده‌ها و سرانجام تکمیل مقولاتی است که اصلاح و یا نیاز به بسط و گسترش دارند (پیری و ناصری، ۱۳۹۶: ۱۷). لذا در این گام، ابتدا به تلخیص (ساماریز) سگمنت‌های تولیدشده در مرحله‌ی قبل پرداختیم. به این معنی که هر پاراگراف الحاقی به هر کد را بازخوانی مجدد نموده در بخش جدول تلخیصی نرم‌افزار وارد نمودیم. به‌گونه‌ای که برای هریک از کدهای دارای سگمنت‌ها، جدولی حاوی تلخیص‌های صورت گرفته، ایجاد گردید. از ویژگی‌های برجسته‌ی نسخه‌ی ۲۰۲۰ نرم‌افزار مکس کیودا امکان خروجی گیری تلخیص‌های صورت گرفته توسط محقق از نرم‌افزار می‌باشد. جدول ۴ به تفکیک، نمونه‌ی تلخیص (ساماریز) سگمنت‌های بایسته‌های محیطی تربیت حرفه‌ای سازمان اطلاعات سپاه را در اطلاعات خارجی نمایش می‌دهد.

جدول۳ : نمونه‌ی تلخیص(سامارایز) سگمنت‌های کد بایسته‌های محیطی سازمان اطلاعات سپاه در اطلاعات خارجی

مستناد (صاحب‌نظران و تاریخ)	تلخیص متن، در خصوص «بایسته‌های تربیت حرفه‌ای در اطلاعات خارجی»
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	روش اجرای اطلاعات خارجی: هم‌پیمان شدن با مخالفین کفارِ قریش/ ایجاد وحشت و تشتت در بین کفار با القای حمله‌ی لشکر ۱۰ هزارنفری
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	ظرفیت‌های مورداستفاده در سیره: استفاده از ظرفیت نفوذ در نظام تصمیم‌سازی کفار قریش در محیط عملیاتی دشمن
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	شگرد: عدم پذیرش عذرخواهی ابوسفیان بعد از حمله به متحد نبی مکرم اسلام (مقاومت در مذاکره و ملغی نمودن قرارداد ۱۰ ساله در کمتر از ۲ سال- صلح حدیبیه)
دکتر ثابت ۱۴۰۰	منظور از بلوغ: رسیدن به بالاترین فهم و درک به لحاظ منشی و کنشی و حرفه‌ای
سردار باقری ۱۴۰۰	اهداف سازمان اطلاعاتی در استفاده از اطلاعات خارجی: وظیفه‌شناسی در قبال ملت‌های مسلمان
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	ویژگی‌های سازمان اطلاعاتی در کاربست اطلاعات خارجی: عدم توسل به زور برای تحمیل فکر و اندیشه به دیگران (این عباس بود که توانست ابوسفیان را متقاعد کند که دوِر، دورِ اسلام است و توبه کند و مقاومت نکند و مسلمان شود.)
دکتر ثابت ۱۴۰۰	مصالح مورد اهتمام سازمان اطلاعاتی در اجرای اطلاعات خارجی: شامل حفظ جان، حفظ عقل، حفظ دین، حفظ مال و حفظ نسل و جمعیت می‌باشد.
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	ظرفیت‌های مورداستفاده در اطلاعات خارجی: فدیه گرفتن از اسرا و امان دادن با مخفی کردن هویت مانند عباس» عموی پیغمبر که تا زمان جنگ بدر جزء مشرکین بود و بعد از جنگ بدر مسلمان شد و توبه کرد که با مخفی‌کاری اسلام خود را نمایان نکرد.
دکتر ثابت ۱۴۰۰	هدف سازمان اطلاعاتی در رسالت‌سازی؛ تربیت، هدایت و حسن عاقبت همگانی است.
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	ارتباط کنشی و حرفه‌ای: به‌عنوان نمونه در جریان شعب ابیطالب با برخی افراد سرشناس قریش (مانند حکیم بن هضام) ارتباط برقرار کرده بود.
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	مظاهر ایجاد بلوغ به لحاظ کنشی و ادراکی بر دشمن: حضور پُرشور سازمان اطلاعات سپاه درصحنه‌های اطلاعاتی و عملیاتی هر چیزی که باعث اقتدار شما و حتی قوی‌تر به نظر آمدن شما در چشم دشمن به کار می‌آید می‌توانید به‌عنوان قوّه از آن برای غلبه بر دشمن استفاده کنید.
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	حسن عاقبت همگانی: اصلاً اسلام آمده بود که بت‌پرستی را از بین ببرد اما برای اینکه دشمنان بزرگ‌تر و خطرات پیشرو را دفع نماید پیغمبر با آنان هم‌پیمان می‌شد.
دکتر رجبی دوانی ۱۴۰۰	هدایت بشریت برای وصال الهی: تلاش پیغمبر در انعقاد پیمانِ روابط مسالمت‌آمیز با کفار قریش

از ادغام جداول فوق و بازآرائی مفاهیم تولیدشده خواهیم داشت:

جدول ۵: رابطه‌ی مقوله و مؤلفه‌های کل پرونده‌ها

ردیف	مقوله	مؤلفه	ردیف زیر کدها
۱	سنت و سیره	ارتباط و معامله اقتصادی با برخی افراد سرشناس قریش	۱
		اطلاع از اهداف و استراتژی‌های دشمن در لوای صلح	۲
		استفاده از پوشش حیوانات بیابانی	۳
		ایستادگی و مقاومت شجاعانه در برابر کفار قریش و متزلزل سازی	۴
		متقاعدسازی و اثرگذاری در نظام تصمیم‌سازی حریف	۵
		اشراف اطلاعاتی	۶
		کانال‌های اطلاعاتی و ارتباطی	۷
		کاهش آثار تحریم‌ها	۸
		کشف و خنثی‌سازی تهدیدات دشمن نسبت به دارالسلام	۹
		نرمالیزاسیون به معنای عادی‌سازی روابط	۱۰
		اعتبار سازی برای دولت اسلامی با ابزار دیپلماسی	۱۱
		ارتباط با دشمنان دشمن	۱۲
		مخفی‌کاری و حفظ جان افراد با بهره‌گیری از تقیه	۱۳
۲	دستور کار اطلاعاتی	تولید قدرت در سازمان‌های اطلاعاتی	۱۴
		چگونگی و نحوه ایجاد هماهنگی اطلاعاتی	۱۵
		نقش داده‌های اطلاعاتی در اطلاعات خارجی	۱۶
۳	استفاده از مدیران عالی در اطلاعات خارجی	ویژگی‌ها و توانمندی‌های کارشناس و متخصص خبره اطلاعاتی در میدان	۱۷
		شاخص‌های مدیران عالی	۱۸
		دستور کار اطلاعاتی	۱۹
		مفهوم‌شناسی	۲۰
		بسط و توسعه ارزش‌های اسلامی	۲۱
		تفهم نقش و جایگاه	۲۲
		تغییر مناسبات	۲۳
		تغییر مدل بازی	۲۴
۴	کار ویژه	ادراک سازی	۲۵
		مشغول سازی	۲۶
		مفاهمه سازی	۲۷

		انحراف سازی	۲۸
		درگیر سازی	۲۹
		شبکه‌سازی	۳۰
		جریان سازی	۳۱
		اقناع‌سازی	۳۲
		بحران‌سازی	۳۳
		ارتباط	۳۴
		غافل‌گیری	۳۵
۵	قواعد و ضوابط	اصلاح قوانین و مقررات	۳۶
		نظارت و کنترل	۳۷
		حمایت و پشتیبانی	۳۸
		تغییر قواعد و نظام سازی	۳۹
۶	صبغه معرفتی	رسیدن به بالاترین سطح بلوغ	۴۰
		حکمت	۴۱
		ایصال به مطلوب	۴۲
۷	ایصال به مطلوب	تربیت	۴۳
		هدایت	۴۴
		حسن عاقبت	۴۵
۸	رسیدن به بالاترین سطح بلوغ	به لحاظ منشی و کنشی و حرفه‌ای	۴۶
		به لحاظ ساختاری	۴۷
		به لحاظ ادراکی	۴۸
۹	اشراف اطلاعاتی	حضور میدانی و دیده‌بانی	۴۹
		گرداوری اطلاعات با هماهنگی قبلی	۵۰
۱۰	کانال‌های اطلاعاتی و ارتباطی	اطلاع از نیات و اهداف دشمنان	۵۱
		آمادگی و تجهیز	۵۲
۱۱	شناخت شکاف‌ها و بندبازی‌های حریف	حداقل سازی پرونده‌های مشترک	۵۳
		امتیاز گیری حریف	۵۴
		بازی دادن حریف	۵۵
۱۲	تفوق منافع ملی بر صنفی	جهت‌دهی به محیط بر اساس منافع ملی	۵۶
		کاهش ابهام و عدم قطعیت در محیط برای سیاست گذار	۵۷
		آرام‌سازی محیط برای افکار عمومی	۵۸
۱۳	بهره‌برداری از محیط بر اساس منافع ملی	کنش و واکنش نسبت به ندای افکار عمومی	۵۹
		ایجاد شبکه اطلاعاتی معطوف به کنشگری راهبردی منجر به نفوذ	۶۰
		شناسایی ایرادات و سوءتفاهم‌ها و عیب‌زدائی از آن‌ها	۶۱

		جلوگیری از تشدید و گسترش اختلافات میان کشورها	۶۲
		رسیدن به اهداف عملیات مشترک پنهان	۶۳
		تسهیل مسیر حرکت دیپلماسی رسمی و آشکار	۶۴
		فعالیت بر اساس اصل انکار موجه در برابر ندای افکار عمومی	۶۵
		مدیریت منافع نظام	۶۶
		ایجاد ترس در میدان حریف با بازیگران منطقه‌ای	۶۷
۱۴	کاهش ابهام و عدم قطعیت در محیط برای سیاست‌گذار	تحریض سیاست‌گذار	۶۸
		کاهش هزینه‌های امنیتی	۶۹
		ایجاد اعتماد و شناخت دوسویه	۷۰
		نیازمندی به الزامات مطلوب گام دوم انقلاب	۷۱
۱۵	حکمت	جلب منافع	۷۲
		دفع مضار	۷۳
		حفظ مصالح	۷۴
۱۶	حفظ مصالح	حفظ نسل	۷۵
		حفظ عقل	۷۶
		حفظ دین	۷۷
		حفظ مال	۷۸
		حفظ جان	۷۹
۱۷	نیازمندی به الزامات مطلوب در گام دوم انقلاب	ارائه خدمات اطلاعاتی به‌تمامی مشتریان و ذی‌نفعان	۸۰
		تقویت بودجه تحقیق و توسعه در ساخت ابزارها	۸۱
		چابکی و یکپارچگی ساختاری	۸۲
		بهبود و ایجاد خبرویت	۸۳
		پیوستگی و همبستگی اشراف و اقدام اطلاعاتی	۸۴
۱۸	پویش و پایش محیطی	برهم ساختگی قوت‌ها	۸۵
		روی‌هم‌رفتگی ضعف‌ها	۸۶
		درهم‌تنیدگی فرصت‌ها	۸۷
		واپس‌زدگی تهدیدات	۸۸
۱۹	گفتمان اطلاعاتی		۸۹
۲۰	بایسته‌های محیطی		۹۰

در این مرحله، آخرین اقدام در نرم‌افزار مکس کیودا بر روی کدها -که عبارت است از انتزاعی‌تر نمودن کدها، در اثر بازآرائی چینش‌های مختلف زیر کدهای تحقیق- صورت می‌گیرد. این اقدام از طریق قابلیت افزوده‌ی ورژن ۲۰۲۰ این نرم‌افزار، با عنوان «کدگذاری

خلاقانه» صورت گرفت. جدول شماره ۶ کدهای تولیدشده از طریق این نوع کدگذاری را نشان می‌دهد:

جدول ۶: کدهای حاصل از Creative Coding در نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰

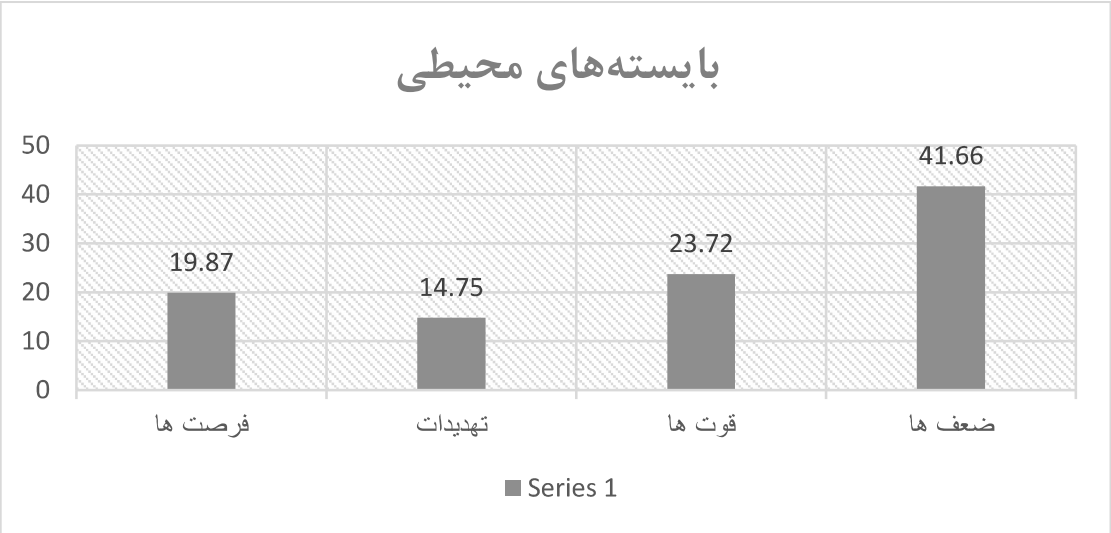
سیمای منحصربه‌فرد\مبانی اسلامی
کرامت اکتسابی\صبغه معرفتی
گفتمان اطلاعاتی
بایسته‌های محیطی

با تداوم روند فوق، کد «بایسته‌های محیطی» به‌عنوان «کد سطح یک» به‌مثابه انتزاعی‌ترین سطوح کدها تولید گردید. نهایتاً بر اساس خروجی این بخش نرم‌افزار، این کدها دارای زیر کدهایی شدند که آمار آن‌ها در جدول ۷ و ۸ به نمایش درآمده‌اند.

جدول ۷: فراوانی زیر کدهای کد بایسته‌های محیطی در مقیاس پرونده‌ها

نام سر کد اصلی	فراوانی پرونده‌های حاوی زیر کدها	درصد از کل پرونده‌ها
درهم تنیدگی فرصت‌ها	۳۱	۱۹.۸۷
واپس‌زدگی تهدیدات	۲۳	۱۴,۷۵
برهم ساختگی قوت‌ها	۳۷	۲۳,۷۲
روی‌هم رفتگی ضعف‌ها	۶۵	۴۱,۶۶
جمع پرونده‌های حاوی این کد	۱۵۶	۱۰۰,۰۰

همان‌گونه که در جدول ۷ فراوانی زیر کدهای کد بایسته‌های محیطی در مقیاس پرونده ها مشاهده می‌شود از ۱۵۶ پرونده‌ی حاوی کد «بایسته‌های محیطی»؛ ۱۹,۸۷ درصد -که ۳۱ پرونده را شامل می‌شود- حاوی زیر کد «درهم تنیدگی فرصت‌ها»؛ ۲۳ پرونده با حدود ۱۴,۷۵ درصد حاوی زیرکد «واپس زدگی تهدیدات»؛ ۳۷ پرونده با حدود ۲۳,۷۲ درصد حاوی زیرکد «برهم ساختگی قوت‌ها»؛ و ۶۵ پرونده با حدود ۴۱,۶۶ درصد حاوی زیرکد «روی‌هم رفتگی ضعف‌ها» می‌باشند.

نمودار ۲: زیرکدهای کد بایسته‌های محیطی در مقیاس پرونده‌های حاوی آن زیرکد

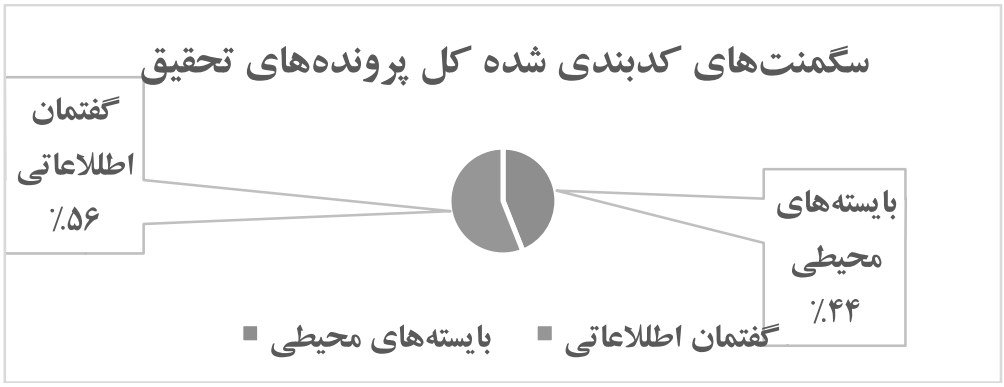
نمودار ۲ حاکی از آن است بیشترین نقصان در حوزه اطلاعات خارجی متوجه نقاط ضعف و کاستی‌ها در عدم نقش‌آفرینی سازمان‌های اطلاعاتی در عرصه اطلاعات خارجی کشور که ۴۱,۶۶ درصد از کل پرونده‌های حاوی کدهای «بایسته‌های محیطی»، زیرکد «نقاط ضعف» را دارا هستند؛ و همین‌طور ۲۳,۷۲ درصد از پرونده‌های مزبور، زیرکد «نقاط قوت» یعنی خودباوری و باور به توانستن در نقش‌آفرینی مطلوب در حوزه اطلاعات خارجی را دارا می‌باشند.

بر اساس خروجی کل‌نگر کدهای سطح یک[۱] نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰ مشاهده می‌شود که در سطح کدهای اصلی، دو کد تولید شدند و یک کد هم شامل شاخص‌های متفرقه در پارامترهای اطلاعاتی است.

۱.MAXQDA 2020 Overview of codes (1)

جدول ۸: کل‌نگر کدهای سطح یک

Parent code	Code	تعداد سگمنت‌های الحاقی به کد[۱]	درصد سگمنت‌های الحاقی به کد[۲]
۱	بایسته‌های محیطی	۱۵۶	۴۳.۵۷
۳	گفتمان اطلاعاتی	۲۰۲	۵۶.۴۳
		۳۵۸	۱۰۰

نمودار ۳: مقایسه‌ی سگمنت‌های کدبندی شده‌ی کل پرونده‌های تحقیق

الگوی اکتشافی نقاط قوت و ضعف محیطی همراه با فرصت‌ها و تهدیدات پیش رو ایده تنگ‌نظرانه و به‌شدت محدود از امنیت ملی که فقط بر تهدیدات نیروی نظامی خارجی متمرکز باشد، جوابگوی پیچیدگی‌ها و معماهای امنیتی در جهان امروز نمی‌باشد (ماندل، ۱۳۷۹: ۱۵). فراخ‌نگری و دیدگاه موسع، تغییر ماهیت تهدیدات امنیتی، ضرورت برنامه‌ریزی روش‌مند برای تأمین امنیت ملی را اجتناب‌ناپذیر کرده است. به همین دلیل دولت‌های بسیاری به فکر تدوین راهبرد امنیت ملی افتادند تا با برنامه‌ریزی و تلاش مدون و پیوسته برای پایش محیط امنیتی و شناسایی آسیب‌های داخلی و تهدیدات خارجی و با استفاده از منابع و امکانات بومی، امنیت ملی خود را تأمین نمایند. جمهوری اسلامی ایران در طول حیات خود همواره با اشکال متنوعی از خطرات و تهدیدات مواجه بوده است و هرروز نیز بر پیچیدگی، چندلایه شدن و تنوع آن افزوده می‌شود. به نظر، جمهوری اسلامی

۲.Coded segments of all documents

۳. % Coded segments of all documents

ایران نیز برای مقابله با تهدیدات که هرروز بر حجم، تنوع و پیچیدگی آن افزوده می‌شود، نیاز به تدوین راهبرد امنیت ملی در قالب موضوع تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در حوزه اطلاعات خارجی دارد. چراکه اعتقاد بر این است بدون راهبرد مدون امنیت ملی نمی‌توان با انواع تهدیدات با ماهیت‌های متعدد و متنوع مقابله و امنیت ملی پایدار و باثبات، برقرار کرد. علاوه بر این، نداشتن راهبرد امنیت ملی مدون، باعث اختلاف برداشت، عدم تفاهم و ناهماهنگی در سطوح عالی سیاست‌گذاری و اجرایی در حوزه امنیت ملی خواهد شد؛ اما واضح است تدوین راهبرد امنیت ملی نیازمند و مسبوق به داشتن الگو و قواره‌ای معین و مشخصی است تا چون نقشه راه و چراغ‌راهنما، مسیر را برای سازمان‌های اطلاعاتی دانا هموار نماید.

حال اگر بخواهیم برای سازمان اطلاعات سپاه جمهوری اسلامی ایران مدل مطلوب تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی را در حوزه اطلاعات خارجی طراحی کنیم نیاز است ابعاد و مؤلفه‌های محیطی این موضوع را با رویکرد بومی در آن الگو به‌عنوان کسب تجربه از دیگران استفاده کنیم. سازمان اطلاعات سپاه در راستای پیشبرد اهداف کلان امنیتی در محیط آشوبناک منطقه‌ای و بین‌المللی همواره با تهدیدات و آسیب‌پذیری‌هایی روبروست که اگر با استفاده بهینه از فرصت‌ها و نقاط قوتی که در بستر اطلاعات خارجی در اختیار دارد نتواند منافع ملی را تأمین کند دچار ضعف و خود کم‌بربینی نسبت به حریفان و رقیبان شده و فضا در اختیار سایر بازیکنان و سرویس‌های اطلاعاتی مهاجم قرار می‌گیرد. بر همین اساس، محقق در راستای رصد و پایش محیطی نقاط ضعف و قوت و نیز فرصت ها و تهدیدات پیش‌رو جهت سازمان اطلاعات سپاه در پیشبرد اهداف اطلاعات خارجی با تنی چند از مدیران عالی و اجرائی جامعه اطلاعاتی کشور مصاحبه که مهم‌ترین بایسته‌های محیطی استحصالی جهت آموزش و تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی استحصال و ضروری است تا به روش هوشمند در دستور کار اطلاعاتی قرار گیرد تا تهدیدات را تبدیل به فرصت و با بهره‌گیری از نقاط ضعف در راستای هم‌پوشانی و برطرف نمودن نواقص و معایب برآمده و از نقاط قوت استفاده بهینه گردد.

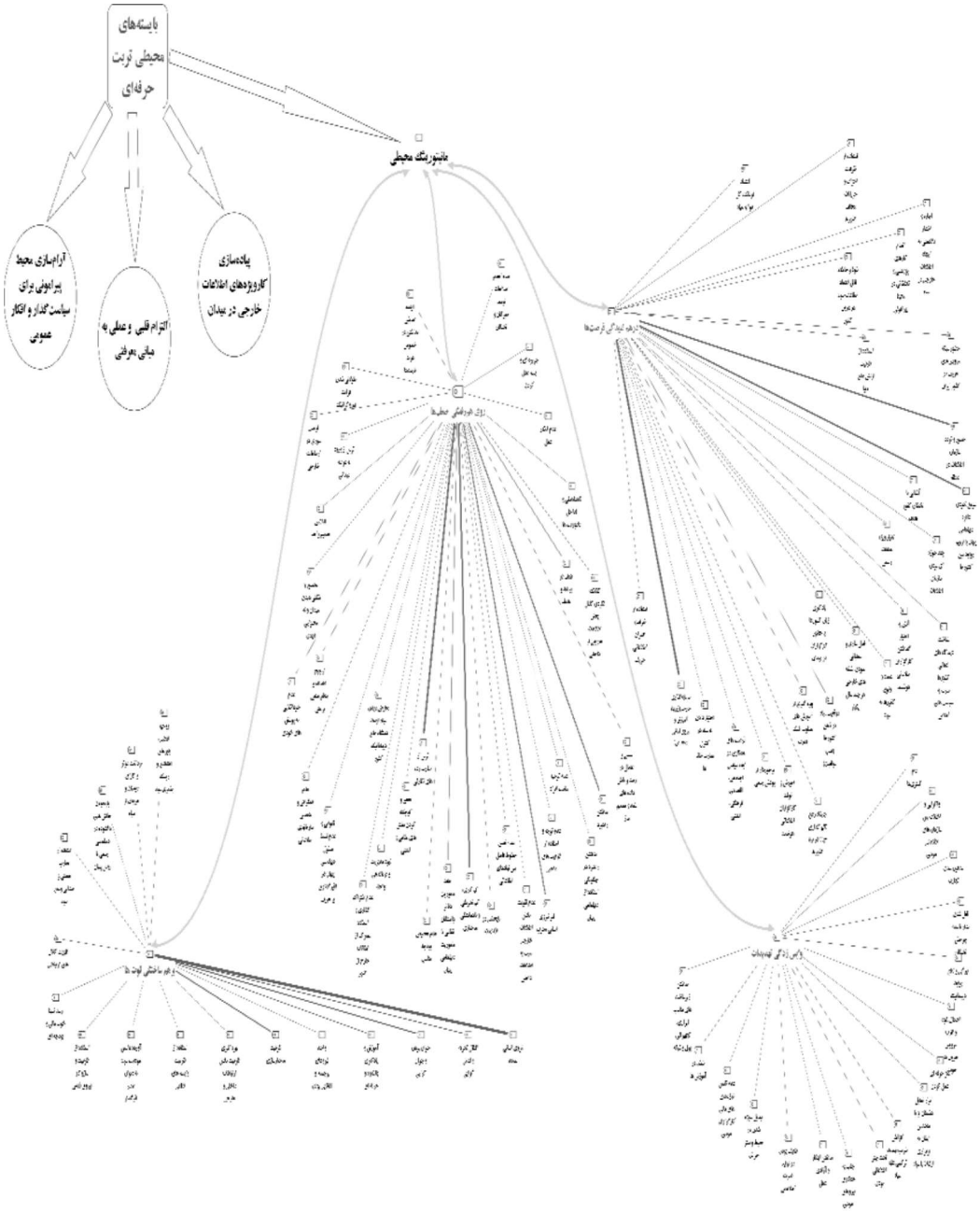
به‌هرحال، نقاط قوت عبارت است از عوامل درون‌سازمانی تحت کنترل یا در دسترس که در مقایسه با رقبا در برآوردن نیازهای مشتریان هدف به آن مزیت نسبی بخشیده و

شرایط را برای انجام مأموریت و اجرای وظایف سازمان فراهم می‌کند. نقاط ضعف نیز در زمره فعالیت‌های قابل‌کنترل سازمان قرار می‌گیرند که سازمان آن‌ها را به شیوهای بسیار ضعیف انجام می‌دهند و مانع انجام مأموریت و اجرای وظایف محسوب می‌شوند (میجر، ۱۳۸۹: ۳۶). بااین‌وجود، مقصود از فرصت‌ها؛ رویدادها و روندهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، بوم‌شناسی، محیطی، سیاسی، قانونی، دولتی، فناوری و رقابتی است که می‌توانند به میزان زیادی در آینده به سازمان منفعت برسانند. از طرفی، تهدیدات امنیتی آن دسته از عوامل، وضعیت، رویداد و شرایطی است که به‌صورت بالقوه و یا بالفعل توسط سازمان‌های اطلاعاتی حریف، دارایی‌های کلیدی و موجودیت اهداف کلان انقلاب اسلامی را به خطر انداخته و از طرفی بقا، ثبات و امنیت نظام اسلامی را نشانه گرفته و مانع از دستیابی سپاه و سازمان اطلاعات سپاه به اهداف خود می‌گردد و ممکن است به‌صورت متغیری مداخله‌گر در عرصه اطلاعات خارجی مشکلاتی را برای سازمان اطلاعات سپاه و ارزش‌های حیاتی کشور ایجاد نماید. نهایت امر، با مجموع اقدامات فوق نرم‌افزار مکس‌کیودا آماده‌ی اخذ خروجی اصلی- گراف الگوی روابط بین کدها و زیرکدها- گردید. این خروجی، محصول نهایی تمامی نرم‌افزارهای تحلیل داده‌های کیفی کامپیوتر پایه را تشکیل می‌دهد.

در نمودار ۴ خروجی اصلی نرم‌افزار مکس‌کیودا نسخه ۲۰۲۰ از داده‌های تحقیق، در گرافی ترسیم‌شده است:

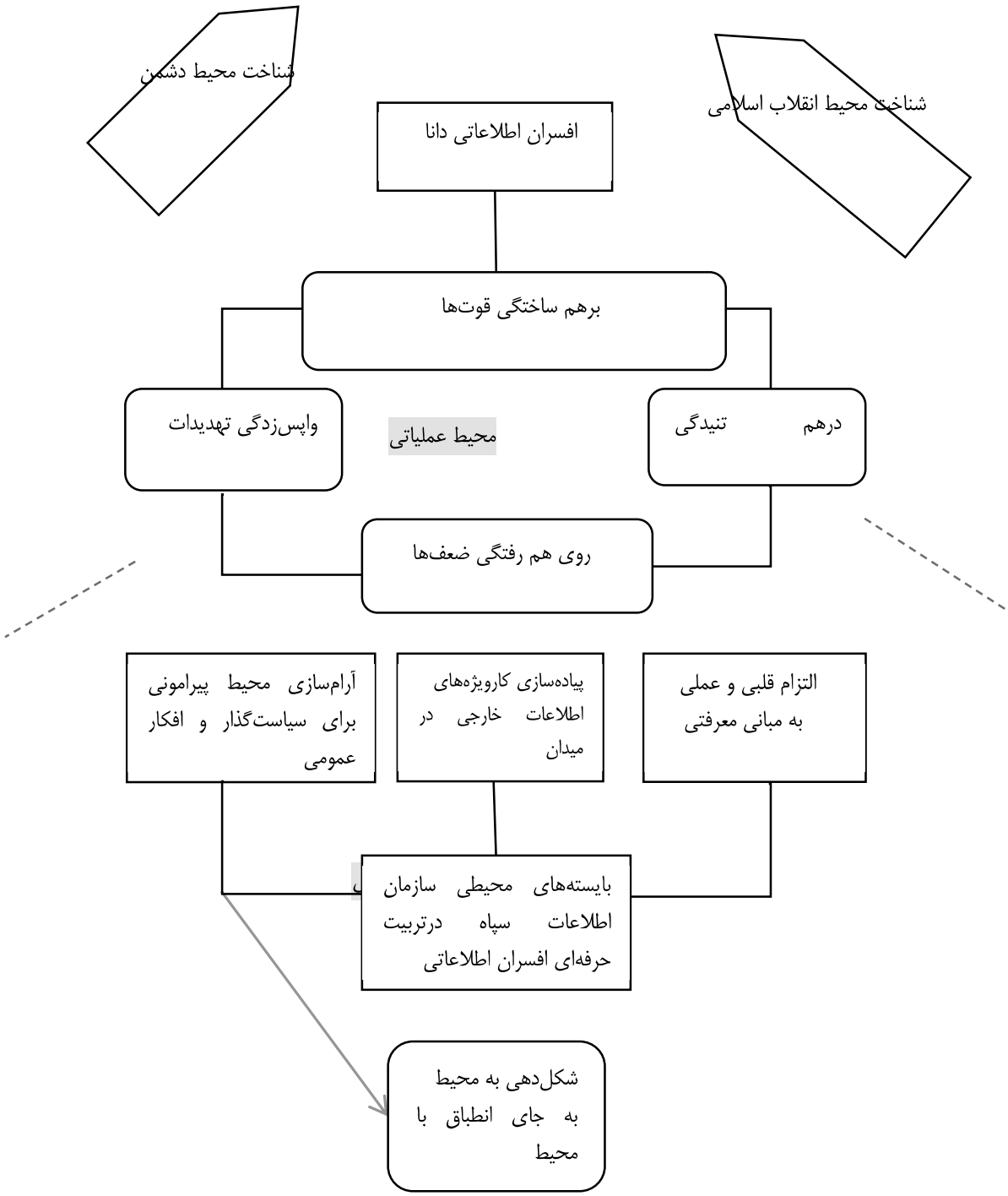
واجد نیروهای برجسته و انقلابی بودن	آموزش و یادگیری باانگیزه و حرفه ای	استفاده از ظرفیت وابستگان نظامی	برداشت مؤثر و کارای دوستان و حریفان از سپاه	رشد نسبتاً خوب مالی و بودجه‌ای	تقویت کانال‌های ارتباطی
ظرفیت ساختار سازی	جوان بودن و جوان‌گرایی	**برهم ساختگی قوت‌ها**		انتقال تجربه و تعامل‌گرایی	نیروی انسانی مستعد
بهره‌گیری از ظرفیت بخش ارتباطات داخلی و خارجی	آورده داشتن موقعیت سپاه به‌عنوان عنصر اثرگذار	بازنمودن چالش‌های ناگشوده در دیپلماسی رسمی با روش پنهان	استفاده از ظرفیت و سازوکار نیروی قدس	استفاده از تجارب نهضتی و میدانی وسیع سپاه	روحیه انقلابی، باورهای اعتقادی و ریسک‌پذیری سپاه
آینده‌اندیشی نداشتن در خصوص هزینه فایده‌ها	تفکیک نکردن کامل‌بخش اطلاعات خارجی از داخلی	معارض دیدن سپاه توسط دستگاه‌های دیپلماتیک کشور	نداشتن راهبرد در چگونگی استفاده از اطلاعات خارجی	عدم انجام اصلاحات توسط خبرگان و نخبگان	محصور و شکلی دیدن میدان و نه محتوایی دیدن
عدم تخصیص بودجه مناسب	ترس از ورود به عرصه میدانی	فرصت سوزی در ارتباطات خارجی	عدم توجیه مناسب افراد	ترس از نظارت رده‌های نظارتی	فقر نیروی انسانی مجرب
کم‌کاری، کم تجربگی و ناهماهنگی ساختاری	نداشتن راهبرد و ناپختگی در اقدامات	**روی‌هم رفتگی ضعف‌ها**		کوچک کردن بخش‌های امنیتی	طولانی شدن فرایند بوروکراتیک
عدم هم‌گرائی و همدلی سازمان های اطلاعاتی	عدم خوداتکایی به پوشش‌های خودی			عدم توجه و استفاده از ظرفیت‌های داخلی	ناهماهنگی و تداخل مأموریت‌ها
نبود مدیریت و فرماندهی واحد	نداشتن تصمیم واحد	ترجیح منافع صنفی بر منافع ملی	ضعف در برنامه و هدف	جزیره‌ای و بسته عمل کردن	عدم ابتکار عمل
ناتوانی و عدم تسلط مسئول اطلاعات خارجی در تأثیرگذاری بر حریف	سستی و اهمال در رصد و پایش داده‌های مفید و تصمیم‌ساز	عدم تقویت بخش اطلاعات خارجی نسبت به اطلاعات داخلی	خلط مأموریت دفاتر وابستگان نظامی با مأموریت دیپلماسی	عدم تعیین خطوط فاصل بین نهادهای اطلاعاتی	عدم اشتراک‌گذاری و استفاده مشترک از امکانات خارج از کشور
اجازه و اختیار بالادستی به ایجاد اطلاعات خارجی در سپاه	چند حوزه‌ای بودن سازمان اطلاعات (امنیت، تبادل، دفاعی)	نفوذ و جایگاه قابل‌اعتماد اطلاعات سپاه در درون کشور	یادگیری زبان کشورها با حضور کارگزاران در میدان	انجام کارهای پژوهشی و تحقیقاتی در محیط پیرامونی	استفاده از ظرفیت احزاب و جریانات مخالف کشورها
آموزش‌وپرورش کارگزاران اطلاعاتی هوشمند	جایگاه رفیع تأثیرگذاری ج.ا.ا در نزد کشورها	استفاده از ظرفیت افسران اطلاعاتی حریف	اختیار دادن به سپاه در کنترل سفارت‌خانه‌ها	آتش به اختیار گذاشتن کارگزاران	حضورشبکه‌ی سرویس‌های حریف در کشور ایران

				اطلاعاتی	
اعتماد فرمانده معظم کل قوا به سپاه	اعتماد و وثوق کشورها به سپاه	**درهم تنیدگی فرصت‌ها**		برخورداری از پوشش رسمی	آشنایی با نخبگان کشور هدف
حضور و تردد سازمان اطلاعات در منطقه	استفاده از ظرفیت ارتش‌های دنیا			امتیاز ویژه مقامات رسمی	بهره‌گیری از آموزش‌های مطلوب شبکه قدرت
فرصت‌های همکاری در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی فرهنگی، امنیتی	شناخت دیدگاه های‌اعمالی کشورها نسبت به سیاست‌های اعلامی	موسع نمودن دایره اطلاعات خارجی با ترمیم روابط بین کشورها	موقعیت سپاه در ذهن کشورها (اسب موقعیت یا صاحب قرار بودن سپاه)	سرمایه‌گذاری خارجی (زیربنا، آموزش و نیروی انسانی متخصص)	فعال‌سازی و عملیاتی نمودن شبکه‌های خارجی هرچند سال یک‌بار
احتمال نفوذ و تقرب سرویس حریف به خودی	قفل شدن مدار با عدم چرخش نخبگان	افزایش ضریب تهدید ترکیبی علیه سپاه	ضعیف بودن در تولید قدرت اطلاعاتی	تبدیل سوژه شدن در محیط و بستر حریف	جلب به همکاری نیروهای خودی
مدفون شدن تجارب	نداشتن ابتکار و آزادی عمل	**واپس‌زدگی تهدیدات**		تحت چتر اطلاعاتی بودن	غیرحرفه‌ای عمل کردن
تهدید	تطمیع			ضعف در آموزش‌ها	دام‌گستری‌ها
ابراز تمایل دشمنان و یا متحدیم ایشان به برقراری ارتباط با سپاه	نداشتن زیرساخت‌های مناسب (ابزاری، پول، تجهیزاتی و شبکه)	عدم تأمین نیازمندی‌های مالی کارگزاران خودی	واگرایی و اختلاف بین سازمان‌های اطلاعاتی خودی	تیرگی و قطع روابط دیپلماتیک	بی‌دقتی و تخطی از وظایف

نمودار ۴: خروجی نهائی نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰ حاصل از داده‌های تحقیق

مدل مفهومی تحقیق:

شکل ۳: مدل مفهومی بایسته‌های محیطی تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در اطلاعات خارجی

نتیجه‌گیری

برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری راهبردی در اطلاعات خارجی یکی از پیشران‌های کلیدی هر سازمان اطلاعاتی در تأمین آورده و کسب منافع ملی می‌باشد. به همین منظور، سازمان اطلاعات سپاه در راستای تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی با تشکیل هسته‌های دانا در فرایند گزینش و استفاده از شبکه‌ی توانا در مرحله‌ی جذب و سازماندهی در حوزه اطلاعات خارجی، می‌تواند با تزریق الگوهای تربیتی و بصیرتی در فرایند آموزش، افراد موردنیاز خود را در عرصه خارجی شناسایی، نشان، جذب و درنهایت در مشاغل تخصصی مربوطه به‌کارگیری هدفمند نماید. بااین‌وجود، الگوی تربیتی سازمان اطلاعاتی در مرحله‌ی آموزش بایستی به سمت‌وسوی تولید حکمت توسط افسران اطلاعاتی سوق داده شود چراکه، حکمت یعنی «جلب منافع، دفع مضار و حفظ مصالح» که مصالح خمسه شامل حفظ جان، حفظ دین، حفظ مال، حفظ نسل و جمعیت بشری و حفظ عقول و اندیشه‌های مردم می‌باشد. پس سازمان اطلاعاتی دانا موظف است در راستای احیای نفوس محترم، برای حسن عاقبت مردم و رهایی بشر از نظام طاغوت با هر ابزاری به دنبال کسب اهداف موردنیاز خود نباشد و در این راستا افسران خود را در فرایند آموزش به بالاترین سطح بلوغ هم به لحاظ ادراکی و هم به لحاظ ساختاری و هم منشی و کنشی و حرفه‌ای برساند که در خدمت انقلاب اسلامی و انسان تراز انقلاب اسلامی قرار گیرند. با این انگاره، التزام قلبی و عملی کارگزاران، اساتید و افسران اطلاعاتی به مبانی معرفتی تربیت حرفه‌ای در سه بعد «تولید حکمت»، «ایصال به مطلوب یعنی تربیت، هدایت و حسن عاقبت همگانی» و «رسیدن به بالاترین سطح بلوغ» در حوزه اطلاعات خارجی سازمان اطلاعات موردنیاز، آموزش و بهره‌برداری می‌باشد که در راستای تأمین منافع ملی و رفاه اجتماعی ریل‌گذاری می‌شود. بر همین اساس، افسران اطلاعاتی در محیط آموزشی می‌بایست حرکت به سمت شکل‌دهی به محیط به‌جای انطباق با محیط را با اتکا به رصد و پویش هم‌زمان نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدات در بستر محیط عملیاتی انقلاب اسلامی و زمین دشمن مورد تعلیم فراگیرند.

از آنجائی که محیط عملیاتی شامل شناخت محیط انقلاب اسلامی و محیط دشمن می باشد در این خصوص شناخت اقدامات و حوزه‌های انجام مأموریت و شناخت سپاه

پاسداران انقلاب اسلامی توسط افسران اطلاعاتی خردمند مورد اهتمام می‌باشد. از سوئی بایسته‌های محیطی سازمان اطلاعات سپاه در محیط راهبردی شامل گام‌های التزام قلبی و عملی به مبانی معرفتی اسلام، پیاده‌سازی کار ویژه‌های اطلاعات خارجی در میدان و نیز آرام‌سازی محیط پیرامونی برای سیاست‌گذار و افکار عمومی در تربیت حرفه‌ای سه اصل موردنیاز و مداقه در آموزش‌های حرفه‌ای در حوزه فعالیت خارجی افسران اطلاعاتی می باشد. بر همین اساس توسعه تفکر محیط‌شناسی مبتنی بر مأموریت و استخراج شاخص‌های اساسی هر یک از عوامل چهارگانه محیط عملیاتی به‌منظور مانیتورینگ نقاط ضعف، قوت و استفاده از فرصت‌ها و واپس‌زدگی تهدیدات با تمرکز بر تلاش‌ها و اقدامات، مورد انتظار سازمان اطلاعات سپاه در ایفای نقش مطلوب در اطلاعات خارجی می‌باشد. لذا تأکید بر رویکردهای صیانت از محیط خودی و استفاده بهینه از محیط دشمن و سوق دهی و متناسب سازی الزامات و اقدامات سازمان اطلاعات سپاه با رویکردهای مذکور می‌بایست دارای دستور کار اطلاعاتی هوشمندانه باشد.

با همه‌ی این تفاسیر، پیاده‌سازی کار ویژه‌های اطلاعات خارجی در میدان شامل مشغول سازی، مفاهمه سازی، انحراف سازی، درگیر سازی، شبکه‌سازی، جریان سازی، اقناع‌سازی، بحران‌سازی، ارتباط، ادراک سازی و غافل‌گیری در تمامی مراحل جذب و آموزش افسران اطلاعاتی در تربیت حرفه‌ای موردنیاز و از استلزامات اساسی جهت کاربست بهینه در میدان واقعی نبرد اطلاعاتی می‌باشد که می‌بایست در قالب طرح درس‌های محیط‌شناسی راهبردی، محیط‌شناسی خارجی و محیط‌شناسی عملیاتی در سرفصل‌های آموزشی گنجانده و بر اساس تجربه نگاری و تجربه‌اندوزی افسران خارجی بازتعریف عملیاتی گردند.

پیشنهادهای پژوهش

سازمان اطلاعات سپاه با تأسیس کانون‌های زبان خارجی در مراکز استان‌ها، نسبت به شناسایی افراد متخصص در حوزه اطلاعات خارجی اقدام نماید و با بورسیه تحصیلی و آموزشی از سنین نوجوانی و جوانی، افراد موردنیاز خود را هدایت عالمانه و هدفمند نماید و در سیکل گزینش و استخدام قرار دهد.

سازمان اطلاعات سپاه با سرمایه‌گذاری در پارک‌های علم و فناوری و کسب‌وکارهای نوین، افراد مستعد در حوزه تجارت خارجی را نشان و پشتیبانی مالی نماید و بانفوذ در کشورهای مورد هدف (در کسب‌وکارهای آینده و تأمین امنیت شغلی)، موردحمایت مالی و اطلاعاتی در دیپلماسی عمومی قرار دهد.

نظر به چشم‌انداز پیش‌روی جهان و هوشمندسازی اشیاء در آینده نه‌چندان دور و کاربست همگانی هوش مصنوعی در دنیا، سازمان اطلاعات سپاه با سرمایه‌گذاری بر نسل جوان و نوجوان و تأمین منابع مالی و آموزشی این افراد، با اندیشه آینده‌نگاری و آینده‌سازی از هم‌اکنون به دنبال نشان و جذب افراد جهت استفاده مطلوب از ظرفیت نخبگان اطلاعاتی را در بستر دیپلماسی پنهان در کشورهای دور و نزدیک ریل‌گذاری نماید.

در سطح عملیاتی به لحاظ نیروی انسانی سازمان‌های اطلاعاتی در اطلاعات خارجی از خبرویت و تراکم تجربه مدیران استفاده نمایند و آموزش‌های تخصصی در این خصوص طراحی و عملیاتی گردد. همچنین مدیران عالیِ حوزه خارجی می‌بایست با کثرت تجربه و آموزش، جسارت و اعتمادبه‌نفس، انتخاب و مورداستفاده قرار گیرند.

سازمان اطلاعات سپاه در جهت تحقق تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی در سطح عملیاتی، ظرفیت‌های توانمند ساز خود را در راستای ایجاد و حفظ پوشش (برای بازیگر خودی و حریف، ابزار و مصالح و نیز کار ویژه‌های اطلاعاتی) در مأموریت‌های خارجی در وضعیت پیچیده‌ی حاکم بر شبکه‌ها بازتولید و بازآفرینی نماید.

سازمان اطلاعات سپاه در حوزه خارجی با تدوین دروس آموزشی به افسران اطلاعاتی خود ائتلاف‌سازی، گسترش و ترمیم روابط با کشورها، کاهش چالش‌های ژئوپلیتیکی، اعتقادی، اقتصادی و غیره را به‌عنوان نقش‌های مکمل، عمق‌بخش و پیشتاز سازمان اطلاعاتی آموزش دهد و جهت‌گیری فکری و عملی ایشان را به سمت‌وسوی ترجیح منافع ملی بر منافع صنفی بارور نماید.

سازمان اطلاعات سپاه با ساختارشکنی سنتی در گام دوم انقلاب اسلامی آن اشکالاتی که چه در سطح ساختار، چه در سطح تربیت کادر و چه در سطح تعریف مأموریت و انجام

عملیات و چه در سطح اولویت‌بندی کارها وجود دارد را بازتعریف نموده و از درون نسل جدید آدم‌های لایق مثل نسل اول استعدادیابی، نشان و تربیت نماید.

سازمان اطلاعات سپاه با تغییر معیارهای گزینشی نسبت به نشان و جذب تخصصی افراد قبل از استخدام با صرف هزینه و بودجه به نخبگان دانش‌آموزی، آن‌ها را در ریل جذب و استخدام قرار دهد.

دانشکده‌های آموزشی و تخصصی سازمان اطلاعات سپاه طرح درس‌های محیط‌شناسی راهبردی، محیط‌شناسی خارجی و محیط‌شناسی عملیاتی را در سرفصل‌های آموزشی گنجانده و بر اساس تجربه نگاری و تجربه‌اندوزی افسران خارجی بازتعریف عملیاتی گرداند.

دانشکده‌های آموزشی و تخصصی سازمان اطلاعات سپاه، پیاده‌سازی کار ویژه‌های اطلاعات خارجی در میدان شامل مشغول‌سازی، مفاهمه‌سازی، انحراف‌سازی، درگیرسازی، شبکه‌سازی، جریان‌سازی، اقناع‌سازی، بحران‌سازی، ارتباط‌سازی، ادراک‌سازی و غافل‌گیری را بازتعریف آموزشی و عملیاتی در تربیت حرفه‌ای افسران اطلاعاتی نمایند.

منابع

۱.نهج‌البلاغه.

۲.الیاس، جان (۱۳۸۵)، فلسفه تعلیم و تربیت قدیم و معاصر، ترجمه عبدالرضا ضرابی، قم: انتشارات موسسه امام خمینی (ره).

۳. ایمان‌خان، نیلوفر و مصطفی اسفندیاری (۱۳۹۸)، تحلیل رفتار مشتریان صنعت بانک: رهیافت نظریه‌ی داده‌بنیاد، فصلنامه مدل‌سازی اقتصادی، سال ۱۳، شماره ۱، فصل بهار.

۴. بهشتی، سعید (۱۳۸۸)، تأملات فلسفی در تعلم و تربیت، تهران: شرکت چاپ و انتشارات

بین‌الملل.

۵. پیری، صدیقه و سهیلا ناصری (۱۳۹۶)، تئوری زمینه‌ای: روشی برای مطالعه علمی و عملی توسعه و تغییر اجتماعی، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ۹، شماره ۴، فصل پاییز.

۶. دانایی‌فرد، حسن و سیدمجتبی امامی (۱۳۸۶)، استراتژی‌های پژوهش کیفی: تأملی بر نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، اندیشه مدیریت، سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان.

۷. راغب اصفهانی، ابوالقاسم (۱۳۹۰)، مفردات الفاظ قرآن کریم، ترجمه حسین خداپرست، قم: چاپ و نشر نوید اسلام.

۸. روشناس، یادگار و پاچیده، دانا (۱۳۹۶)، بررسی اصول تعلیم و تربیت از دیدگاه فارابی، کنفرانس پژوهش‌های نوین ایران و جهان در روانشناسی و علوم تربیتی حقوق و علوم اجتماعی.

۹. سیاوشی، هدایت (۱۳۹۱)، بررسی مبادی معرفتی تربیت حرفه‌ای از دیدگاه آموزه های اسلامی، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال بیستم، شماره ۱۷، زمستان.

۱۰. سیدجوادین، سیدرضا و محمدرحیم اسفیدانی (۱۳۸۹)، تئوری‌سازی داده‌بنیاد و نرم‌افزار Atlas ti، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

۱۱. شرفی، لیلا و دیگران (۱۳۹۸)، طراحی مدل پایداری کسب‌وکارهای کوچک و متوسط کشاورزی در استان کرمانشاه، مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، سال ۱۲، شماره ۲، تابستان.

۱۲. شولسکی، آبراهام (۱۳۸۱)، نبرد بی‌صدا: درک دنیای اطلاعات، مترجم: معاونت پژوهشی، تهران: دانشکده پیامبر اکرم (ص).

۱۳. فیروزکوهی، مهدی (۱۳۹۷)، الگوی عمق‌بخشی خارجی انقلاب اسلامی (مبتنی بر اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری و اعتباربخشی نظری به آن)، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۱۴. لوونتال، مارک‌ام (۱۳۸۷)، فرایند اطلاعات: از اسرار تا سیاست، ترجمه: علیرضا غفاری، تهران، دانشکده امام باقر (ع).

۱۵. ماندل، رابرت (۱۳۷۹)، چهره متغیر امنیت ملی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

۱۶. میجر، دیوید. جی (۱۳۸۹)، مجموعه مقالات اطلاعاتی، جلد سوم، تهران: ترجمه و نشر دانشکده پیامبر اکرم (ص).

۱۷. میرمحمدی، مهدی و غلام‌رضا سالارکیا (۱۳۹۳)، سازمان اطلاعاتی: چهارچوبی برای تحلیل، تهران، ابرار معاصر.

۱۸. یداللهی، رضا و حسین سلامی (۱۳۹۶)، ارائه الگوی دفاعی حاکم بر اندیشه‌های حضرت امام خامنه‌ای، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال پانزدهم، شماره ۶۹، پاییز.

مصاحبه‌ها:

۱. دکتر ابراهیم متقی (۱۴۰۰)، تهران: دفتر هیئت‌علمی دانشگاه تهران.

۲. دکتر مجید خادمی (۱۴۰۰)، تهران: دفتر حفاظت اطلاعات وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۳. دکتر محمدحسین رجبی دوانی (۱۴۰۰)، تهران: دانشکده مدیریت دانشگاه جامع امام حسین (ع).

۴. دکتر علی ثابت (۱۴۰۰)، تهران: مرکز پژوهش‌های راهبردی ناجا.

۵. دکتر نصرالله کلانتری (۱۴۰۰)، تهران: دفتر دانشکده روابط بین‌الملل دانشگاه عالی دفاع ملی.

۶. سردار محسن باقری (۱۴۰۰)، تهران: دفتر نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران.

۷. دکتر سعید خسروی (۱۴۰۰) تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.

۸. سرهنگ مصطفی سیدی (۱۴۰۰)، تهران: دانشکده روابط بین‌الملل دانشگاه جامع امام حسین (ع).

۹. سردار سیدمجید میراحمدی (۱۴۰۰)، تهران: دفتر اطلاعات ستاد کل نیروهای مسلح.

۱۰. دکتر محسن کاظمی(۱۴۰۰)، تهران: دفتر نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران.